

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1078

14. PROSINCA 2023. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

FOTO: Beta

Izbori 2023.

**Kampanja završena,
izbori u nedjelju**

SADRŽAJ

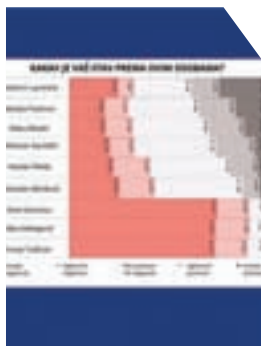
6

Izbori 2023.
**Za jednakost
i ravnopravnost,
istinu i pravdu**

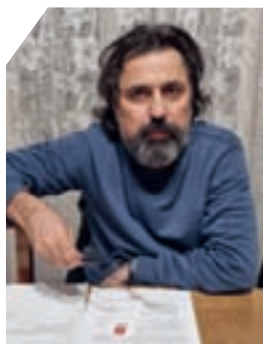
8

Rezultati istraživanja »Stavovi mladih u Srbiji o ratovima devedesetih«
**Broj žrtava u ratovima
se potcjenjuje, a
u NATO bombardiranju
precjenjuje**

12

Mirko Paulić, predsjednik HKD-a
Dr. Nikola Dogan
**Udruga je način
našeg opstanka**

23

Izgradnja jasli vrtića *Marija Petković – Sunčica*
**Vremenski uvjeti
odgodili otvaranje**

24

Božić u Surčinu
**Kreativnost i glazba
u susret blagdanima**

30

Božićni pjevački i folklorni koncert
u Tavankutu
»Zdrav budi mili gost«

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Mira Tumbas (predsjednica), vlč. Josip Ivešić,
Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Nevenka
Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić, Ama-
lija Šimunović, Željka Vukov

RAVNATELJ:

Ladislav Suknović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)

• Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
• Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
• Zvonko Sarić
(novinar)
• Jelena Dulić Bako
(novinarka)
• Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

• Zlatko Romić
TEHNIČKA REDAKCIJA:
• Thomas Šujić (tehnički urednik)
• Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

• Nada Sudarević
ADMINISTRACIJA:
• Branimir Kuntić
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
• Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
KOMERCIJALISTICA:
• Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

Vrijeme za izbor

Izborna kampanja u medijima, na predizbornim skupovima završava se danas u ponoć. Zavladaće predizborna šutnja. »Zavladaće« službeno jer neslužbeno, prije svega na društvenim mrežama, se nastavlja naveliko. Izbori su u nedjelju, a uvjeriti birače da daju svoj glas baš njima a ne nekom drugom traje do posljednjeg trenutka. Kampanje se razlikuju od države do države, od razdoblja do razdoblja, ali suština je ne propustiti ni jednu priliku uvjeriti glasače kako su oni i njihova politička opcija oni pravi, oni koji će voditi zemlju u pravom smjeru, da ne kažem u »svjetliju budućnost«. Osim ove pozitivne varijante kampanje, u kojoj se ističu vlastiti programi i kvalitete kandidata, negativna kampanja je također sastavni dio predizbornog pohoda na birače. Reklame, bilbordovi i vatreni govori ističu ovo prvo, a negativna kampanja, čitaj – diskreditacija političkog protivnika, bavi se političkim protivnicima. Kreće se od kritika između stranaka o određenoj politici koja se vodi, kritika na račun karaktera protukandidata pa do optužbi, napada, vrijeđanja i iznošenja prljavog rublja iz privatnog života političara. Po uvjerenju nekih analitičara i sudionika izborne utrke ova je kampanja bila u mnogo čemu prljavija i negativnija od drugih. Po nekima najprljavija ikad. Istina, bilo je različitih inovacija u ovogodišnjoj, prednovogodišnjoj, negativnoj kampanji. Da ih ne nabrajam. Vjerojatno ste sve vidjeli i čuli. Mediji su se za to pobrinuli. Osobito pojedini. A osim toga što se ne možemo načuditi dokle sve to može ići, postavlja se pitanje zašto to političari rade jedni drugima i radi li se o mržnji ili prosto kalkulaciji da će svaka priča kojom se protukandidat prikazuje u negativnom svjetlu privući pažnju potencijalnih birača i uvjeriti ih da »takvim ljudima« ne treba dati glas, ako su možda o tome razmišljali.

Istraživači koji su istraživali fenomen negativne kampanje i zašto joj političari često pribjegavaju (pri tome obećavajući da to neće raditi) su odgovor pronašli u okvirima u kojima ljudi razmišljaju. Naime, ustanovili su da je negativni okvir postojaniji, otporniji i ljepljiviji od onih pozitivnih. Što to znači? To znači da ako o nekoj temi počnete razmišljati u negativnom okviru, a netko vam kasnije skrene pažnju na pozitivne aspekte i dalje ćete o njoj misliti negativno. Tome suprotno, ako o nekoj temi, političkoj na primjer, razmišljate u pozitivnom okviru, a netko vam skrene pažnju na nedostatke i mane te politike ili političara, pozitivna percepcija lako nestaje i negativna zauzima njeno mjesto. Drugim riječima, ljudi su skloni tražiti i pamtit i negativne informacije, naročito o drugim ljudima. A to se odnosi i na političare. I zato političari, među ostalim, i primjenjuju negativne kampanje i pokušavaju negativni okvir zalijepiti za njihove oponente, a ne za njih same.

Ne znam tješe li vas ovakva istraživanja. Ima ih još. Čitava paleta. Istraživači konstatiraju kako je negativna kampanja raširena u demokratskom svijetu i da političari vjeruju kako im ona može donijeti glasove ili odvratiti birače da glasaju za njihove protivnike. Što se tiče efekata negativne kampanje na društvo s jedne strane, kritike i skretanje pažnje na propuste i neuspjehe, pogreške političkog oponenta mogu u kampanji skrenuti pažnju na moguće alternativne politike i tako biraču omogućiti da bude bolje informiran prilikom glasanja. Međutim, negativna kampanja može i iskriviti politički diskurs, voditi polarizaciji i fragmentaciji ili demobilizirati glasače. Jednostavno rečeno: ogaditi im politiku i sudjelovanje u njoj.

Bilo kako bilo, do izbora je ostalo još par dana i birači će moći odahnuti od predizborne buke i u tišini razmisliti kome će dati svoj glas.

J. D.

Izbori 2023.

Kampanja završena, izbori u nedjelju

U četvrtak u ponoć, 14. prosinca, na snagu stupa izborna tišina koja se završava u nedjelju u 20 sati sa zatvaranjem biračkih mjesta za republičke, pokrajinske, beogradske i lokalne izbore

U nedjelju, 17. prosinca, svoje biračko pravo moći će iskoristiti 6.500.165 upisanih birača na jednom od ukupno 8.273 biračka mjesta.

Srbi s Kosova glasat će na biračkim mjestima na jugu centralne Srbije – u Vranju, Kuršumliji, Raškoj i Tutinu.

Građani koji su se prijavili za glasanje u inozemstvu to mogu učiniti na 81 biračkom mjestu koja će biti otvorena u 31 državi. Zbog vremenske razlike u subotu će biti organizirano glasanje u Portugalu, Ujedinjenom Kraljevstvu, SAD-u i Kanadi, dok će se u ostalim zemljama glasati u nedjelju.

Birači koji se nalaze na odsluženju vojnog roka moći će glasati na 36 biračkih mjesta u više općina, a u zavedima za završenje kaznenih sankcija bit će otvoreno 29 mjesta.

Na republičkim izborima glasači će moći birati između 18 lista s ukupno 2.817 predloženih kandidata za 250 mjesta u parlamentu.

Za pokrajinske izbore utvrđeno je 13 izbornih lista, za izbore za Skupštinu grada Beograda 14, a lokalni izbori bit će organizirani u ukupno 65 gradova i općina.

U razdoblju izborne tišine od 14. prosinca u ponoć, do 17. prosinca u 20 sati, zabranjeno je da se u medijima i na javnim skupovima objavljuju procjene rezultata izbora, predstavljaju kandidati ili liste na izborima i njihovi izborni programi i pozivaju birači da glasaju, odnosno ne glasaju za određene izborne liste ili kandidate.

Na biračkom mjestu i na 50 metara od biračkog mjesta zabranjeno je isticanje simbola političkih stranaka i drugog propagandnog materijala.

Zakon o izboru narodnih zastupnika za kršenje pravila izborne tišine predviđa novčane kazne, kako za pravne tako i za fizičke osobe. Pravila se odnose na televiziju, radio, tisak i medijske internet portale, dok kampanja na društvenim mrežama nije regulirana zakonom.

Svaki građanin glasa na biračkom mjestu na kojem je upisan u birački popis.

Biračka mjesta otvaraju se u 7, a zatvaraju u 20 sati. Ukoliko se netko zatekne na biračkom mjestu prilikom zatvaranja biračkog mjesta ili neposredno ispred, bit će mu omogućeno glasati.

Birač može glasati samo pod uvjetom da na biračko mjesto ponese neki od osobnih dokumenata – važeću osobnu iskaznicu ili putovnicu. Rok za dostavljanje po-

ziva za glasanje istekao je, i mada je poželjno nije i obavezno da građani na biračkom mjestu predaju taj poziv.

Nakon što se glasač potpiše u birački popis, član biračkog odbora mu šprica kažiprst desne šake sprejom kako bi se među ostalim izbjegla mogućnost da netko glasa više puta, jer se sprej otkriva lampom. Ako birač odbije da mu se sprejom obilježi prst, birački odbor mu ne smije dozvoliti da glasa.

Svi birači koji su iz zdravstvenih razloga spriječeni da dođu na biračko mjesto, kao i osobe s invaliditetom, nemoćni i stari mogu glasati kod kuće ili na nekom drugom mjestu ako obavijeste birački odbor najkasnije do 11 sati na dan glasanja. Prije izbornog dana o takvoj potrebi treba obavijestiti birački odbor, a najkasnije na dan glasanja kada se odbor direktno kontaktira.

Birač koji uslijed nepismenosti, slabovidosti, invaliditeta ili nekog drugog razloga nije u stanju sam popuniti glasački listić, ima pravo na biračko mjesto povesti pomoćnika koji će umjesto njega popuniti glasački listić onako kako mu birač odredi.

Kada pristupite mjestu predviđenom za glasanje, potrebno je upoznati se sa sadržajem glasačkog listića koji vam je uručen. Glasački listići sadrže popis svih izbornih lista koje sudjeluju na određenim izborima. Glasa se tako što se zaokruži redni broj ispred naziva jedne izborne liste za koju pojedinac želi glasati.

Glasa se osobno iza paravana koji treba osigurati tajnost glasanja. Kada glasač zaokruži redni broj ispred naziva jedne izborne liste, glasački listić se presavije i ubaci u glasačku kutiju.

Svaki glasački listić treba biti popunjen tako da se sa sigurnošću može zaključiti za koga je birač glasao.

Na biračkim mjestima zabranjeno je korištenje mobitela ili drugih sredstava komunikacija, kao i fotoaparata i kamera.

U slučaju da nekome poziv za glasanje nije dostavljen, odnosno glasaču nije poznat broj i adresa biračkog mjesta, upitom na veb-prezentaciji Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave može provjeriti na kom biračkom mjestu glasa.

Zakon o izboru narodnih zastupnika propisuje da se biračko mjesto određuje za glasanje najviše 2.500, a najmanje 100 birača, a isto pravilo važi i za inozemstvo.

rtv.rs

Plenković primio Žigmanova uoči predstojećih izbora u Srbiji

Predsjednik Vlade Republike Hrvatske **Andrej Plenković** susreo se u utorak, 12. prosinca, s predsjednikom Demokratskog saveza Hrvata Vojvodine **Tomislavom Žigmanovim**. Sastanak je održan ususret predstojećim izborima u Srbiji. Riječ je o redovitom dijalogu s predsjednikom DSHV-a i nastavku snažne podrške hrvatskoj zajednici u Srbiji.

Kako je priopćeno iz Vlade RH nakon sastanka, predsjednik Vlade Plenković i predsjednik DSHV-a Žigmanov istaknuli su potrebu pronalaženja sustavnih rješenja kako bi ubuduće Hrvati u Srbiji imali bolji status nego što ga imaju danas.

Hrvatska vlada aktivno prati položaj Hrvata u Srbiji te realizira brojne projekte koji pridonose boljem položaju. Sveukupno, od 2016. do danas hrvatskoj je nacionalnoj manjini u Srbiji dodijeljeno više od 5 milijuna eura, što je znatno povećanje financijske potpore u odnosu na prethodno razdoblje. Između ostalog, Vlada je s 1,9 milijuna eura u potpunosti financirala izgradnju Hrvatskog doma u Subotici, koji je predsjednik Vlade otvorio u lipnju i koje je danas sjedište Hrvatskog nacionalnog vijeća, Novinsko izdavačke ustanove *Hrvatska riječ* i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Predsjednik Vlade Plenković istaknuo je važnost političke zastupljenosti Hrvata na svim razinama, uključivo

FOTO: Vlada RH

i u izvršnoj vlasti. Naglasio je da cijeni ostvarenja predstavnika hrvatske zajednice u Narodnoj skupštini i u Vladi Republike Srbije te je izrazio nadu i vjerovanje da će se takva pozitivna praksa i nastaviti. Na kraju sastanka, Žigmanovu je zaželio uspjeh na predstojećim izborima i zadržavanje mandata u Narodnoj skupštini Republike Srbije.

H. R.

Humanitarna akcija Cro-Fonda: »Božić za sve«

Praznik hrvatske zajednice

Praznik hrvatske zajednice – Dan izbora prvog saziva Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji – bit će obilježen svečanom akademijom u petak, 15. prosinca, u Velikoj dvorani HKK-a *Bunjevačko kolo* u Subotici, s početkom u 18 sati.

Tradicionalno, na ovoj će svečanosti biti uručena priznanja: *Ban Josip Jelačić* za društveni rad u hrvatskoj zajednici, *Dr. Josip Andrić* za doprinos hrvatskoj kulturi i *Pajo Kujundžić* za doprinos u obrazovanju na hrvatskom jeziku.

U okviru programa bit će izveden *Memento* – plesna predstava folklornog odjela *Bunjevačkog kola*.

Fondacija za razvoj hrvatske zajednice u Srbiji *Cro-Fond*, slijedom dosadašnjih uspješnih akcija prikupljanja donacija za potrebite hrvatske zajednice u Srbiji, u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem organizira novu humanitarnu akciju »Božić za sve« s ciljem da kršćanski blagdan Božića učini radosnijim obiteljima u potrebi.

Fondacija *Cro-Fond* poziva pravne i fizičke osobe, koje su u mogućnosti i žele pomoći, da svoju donaciju uplate na račun broj: 325-9500700045918-84 kod OTP banke, s naznakom »Donacija za socijalni program«; do 20. prosinca 2023. godine. Ostali podaci za uplatu su: Fondacija *Cro-Fond*, Preradovićeve 11, Subotica.

»Sigurni smo kako ćemo i ovog puta očitovati osjećaj solidarnosti kao što smo to učinili u prethodnim dvjema akcijama«, ističu iz *Cro-Fonda*.

Završna konvencija izborne liste »Ujedinjeni za pravdu« DSHV-a i SSP-a

Za jednakost i ravnopravnost, istinu i pravdu

Ciljevi naše političke borbe su jednakost i ravnopravnost, istina i pravda, poručili stranački pravci DSHV-a i SPP-a ujedinjeni za pravdu na listi broj 8 na parlamentarnim i pokrajinskim izborima

Izborna lista »Ujedinjeni za pravdu« Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i Stranke slobode i pravde održala je završnu konvenciju u Subotici 9. prosinca u HKC-u *Bunjevačko kolo*, na kojoj su stranački prvaci **Tomislav Žigmanov** i **Rejhan Kurtović** te kandidati za zastupnike predstavili svoje programske ciljeve na parlamentarnim i pokrajinskim izborima koji će biti održani 17. prosinca.

»DSHV i SPP su političke organizacije koje u prostor javnosti i političkih institucija države Srbije donose autentične glasove zajednica koje predstavljaju – hrvatske i bošnjačke. Naši glasovi prenose potrebe i interese koji se okupljaju oko legitimnih ciljeva naše političke borbe, oko onoga što je propisano i normativnim aktima Srbije, od Ustava kao najvišeg pravnog akta pa do svih zakona. A to je jednakost i ravnopravnost, ništa više ali ni manje od toga«, rekao je predsjednik DSHV-a i ministar za ljudska i manjinska prava u Vladi Srbije Tomislav Žigmanov.

Žigmanov: Za jednake mogućnosti i uvjete

Žigmanov je rekao kako su dobro pripadnika hrvatske, bošnjačke i svih drugih manjinskih nacionalnih zajednica »legitimni interesi političkog okupljanja« i zato su odlučili te glasove osnažiti zajedničkim nastupom i poručiti kako im je stalo do napretka Srbije i napretka zajednice koju predstavljaju.

»I jedna i druga zajednica živi na područjima koja nisu jednako razvijena, gdje je dostupnost usluga koje garantiraju država i njihove institucije nerazvijenija. Na teritoriju grada Subotice tri su mjesta koja nemaju vodovod i sva tri mjesta su većinski naseljena pripadnicima hrvatskog naroda. Ne kažemo da iza toga stoje namjere ili politički interesi, mi hoćemo samo da se ta strukturalna nejednakost i neravnopravnost otkloni. Hoćemo Srbiju u kojoj će svaki građanin živjeti od svojega rada, imati jednake mogućnosti i jednake šanse. Javni sektor ne smije biti zatvoren za one koji ne pripadaju većini i određenim zajednicama. Bilježimo visoku nerazmjernost kada su u pitanju pojedini sektori u javnoj upravi. To hoćemo ispravljati, hoćemo razmjernu zastupljenost i Hrvata i Bošnjaka i svih drugih zajednica. Hoćemo da se manjinska prava u cijelosti i potpunosti bez zaprečavanja i negativne inter-

vencije države ostvaruju. Želimo ambijent u kojemu neće biti rizik izjasniti se da si Hrvat, želimo ambijent u kojemu će percepcija pripadnika hrvatskog naroda imati pozitivne oznake«, poručio je, među ostalim, Žigmanov.

Rekao je kako Hrvati u Vojvodini imaju dovoljno znanja i umijeća i kapaciteta da budu subjekti u institucijama gdje se donose odluke, u kreativnim, znanstvenim i naj-složenijim državnim poslovima, »na ponos i Srbije i svih građana«.

Dodao je kako za proteklih deset godina u Gradu Subotici nisu zaposlili ni jednog Hrvata u javnom sektoru, te je zapitao kako se to ne može ostvariti kada je Srbija potpisala sporazum s Hrvatskom da će osigurati političkim predstavnicima hrvatske zajednice garantirana mjesta u izvršnom segmentu vlasti u lokalnim samoupravama.

Na koncu je istaknuo kako se zalažu za jednake mogućnosti i uvjete za sve građane u ekonomskom, političkom, infrastrukturnom i svakom drugom smislu, i pozvao birače da glasaju za listu broj 8 na pokrajinskim i republičkim izborima.

Kurtović: Ujedinili smo se za pravdu

Potpredsjednik Stranke slobode i pravde i državni tajnik u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava Rejhan Kurtović kazao je kako je ovih dana glavno pitanje koje se moglo čuti na televizijama »otkud to Hrvati i Bošnjaci zajedno«.

»Malo neobično, a malo i čudno pitanje. Zašto su Bošnjaci Hrvati i napravili koaliciju. U normalnim uvjetima to ništa nije čudno. Sasvim je normalno i želimo poručiti da se mi nismo ujedinili i okupili ni protiv bilo koga. Mi smo se ujedinili radi istine, pravde i svih onih zajedničkih vrijednosti koje kao narodi baštinimo i koje želimo baštiniti dalje u budućnosti. Mi poštujemo državu Srbiju, njen teritorijalni integritet i suverenitet, ali isto tako želimo i da Srbija poštuje nas kao manjinske narode. Želimo sva ona prava imati kao i većinski narod i dodatna prava koja trebamo imati kao pripadnici nacionalnih zajednica u Srbiji«, rekao je Kurtović.

»Mi smo nositelji autentičnih politika, koji se ponose svojim nacionalnim identitetom, mi želimo partnerske odnose, ne kao neki drugi poltronske odnose jer poltronstvo

ne donosi nikome dobro, niti većinskom niti manjinskom narodu. Mi želimo poštovanje naših nacionalnih različitosti i želimo slobodno kazati u svim dijelovima ove države, a posebno u Beogradu – ja sam Hrvat, ja sam Bošnjak, ja sam Rom, ja sam Aškalija, ja sam Bunjevac, ja sam Albanac itd. Želimo kazati slobodno uz vjeru da ćemo poštovati većinski narod. Svi oni koji zaziru od te politike neka znaju: mi nismo prijetnja i to smo pokazali u minulom razdoblju», rekao je Kurtović te poručio kako se Hrvati mogu ponositi da su imali jednog od najboljih ministara u Vladi Srbije kao što su se time ponosili i Bošnjaci.

»Što to govori? Govori da mi kao manjine imamo kapaciteta i nismo sebični, i da ove svoje kvalitete želimo ugraditi kao jedan integrativni dio u stablo i infrastrukturu Srbije. Manjine nisu prijetnja ovoj državi, manjine su bogatstvo, nešto što treba njegovati, afirmirati, davati prednost u određenim tokovima, a ne ovo što smo čuli da se u Subotici nije zaposlio niti jedan Hrvat u javnoj upravi. To je nepravda. I mi smo se ujedinili za pravdu. Da otklonimo sve vidove nepravde i na lokalnom i pokrajinskom i republičkom nivou«, poručio je Kurtović i pozvao sve da zaokruže listu broj 8.

Kandidati na listi: Kuruc i Radak

Kandidatkinja DSHV-a za pokrajinsku zastupnicu **Renata Kuruc** poručila je da će odlučno zastupati interese svih pripadnika hrvatske zajednice »prije svega mladih, kojima su u fokusu zelene politike i digitalna transformacija«.

»Teme kojima ćemo se baviti su gospodarstvo i poljoprivreda, te u komunikaciji s pripadnicima naše zajednice i osluškujući vaše potrebe pružati pomoć mještanima svih mjesta s područja Vojvodine. Pomoći ću inicijative žena, mladih i osjetljivih i marginaliziranih grupa. Kao projek-

tni menadžer želim se naročito posvetiti projektima koji utječu na planiranje i razvoj infrastrukture potičući cjelokupni razvoj zajednice i time osiguravajući perspektive za opstanak Hrvata u Vojvodini i Srbiji. Želimo i dalje graditi bolje uvjete za život u Srbiji, želimo snažnije se povezivati s našom matičnom domovinom, učiti i preslikati na naša sela i gradove ono u čemu se Hrvatska dokazala – a to je uspješno korištenje brojnih i izdašnih europskih fondova kroz kvalitetne projektne zadatke. Želimo biti poveznica u suradnji naše dvije države i nitko to ne može učiniti tako dobro, tako snažno i motivirano kao mi«, rekla je Kuruc.

Predsjednik Mladeži Podružnice Subotica **Ninoslav Radak**, također kandidat na listi DSHV-a, rekao je kako je ministarska pozicija Žigmanova bila veliki iskorak i poticaj za aktivno sudjelovanje u politici i hrvatskoj zajednici čime je počela nova era u radu ove stranke i cijele hrvatske zajednice.

»DSHV drugi put izlazi na manjinskoj listi što osobno mislim da je pravi put, jer smo tako prihvaćeni i priznati kao stranka, a tako i naši politički prvaci. Mladež naše stranke u potpunosti se pružila na raspolaganje na predstojećim izborima, te smo s velikim žarom marljivo radili na prikupljanju potpisa za kandidaturu i svim aktivnostima u kampanji. Moramo znati i iskreno reći kako ne misle svi mladi isto. Uveliko je prisutan stav 'ne želim se baviti politikom'. A jedna od mojih dražih uzrečica je 'ako se ti ne baviš politikom, politika će se baviti tobom'. Doista je tako, a najlakši način bavljenja politikom je 17. prosinca izaći na biračko mjesto, uzeti olovku i zaokružiti broj 8 na republičkim i pokrajinskim izborima. Učinite to iz ponosa na to što ste i tko ste, a najprije za politiku priznanja i poštovanja koja se bori za svakog čovjeka Hrvata, Bošnjaka kao i druge nacionalne manjine i pripadnike većinskog naroda«, poručio je Radak.

J. D.

Rezultati istraživanja »Stavovi mladih u Srbiji o ratovima devedesetih«

Broj žrtava u ratovima se potcjenjuje, a u NATO bombardiranju precjenjuje

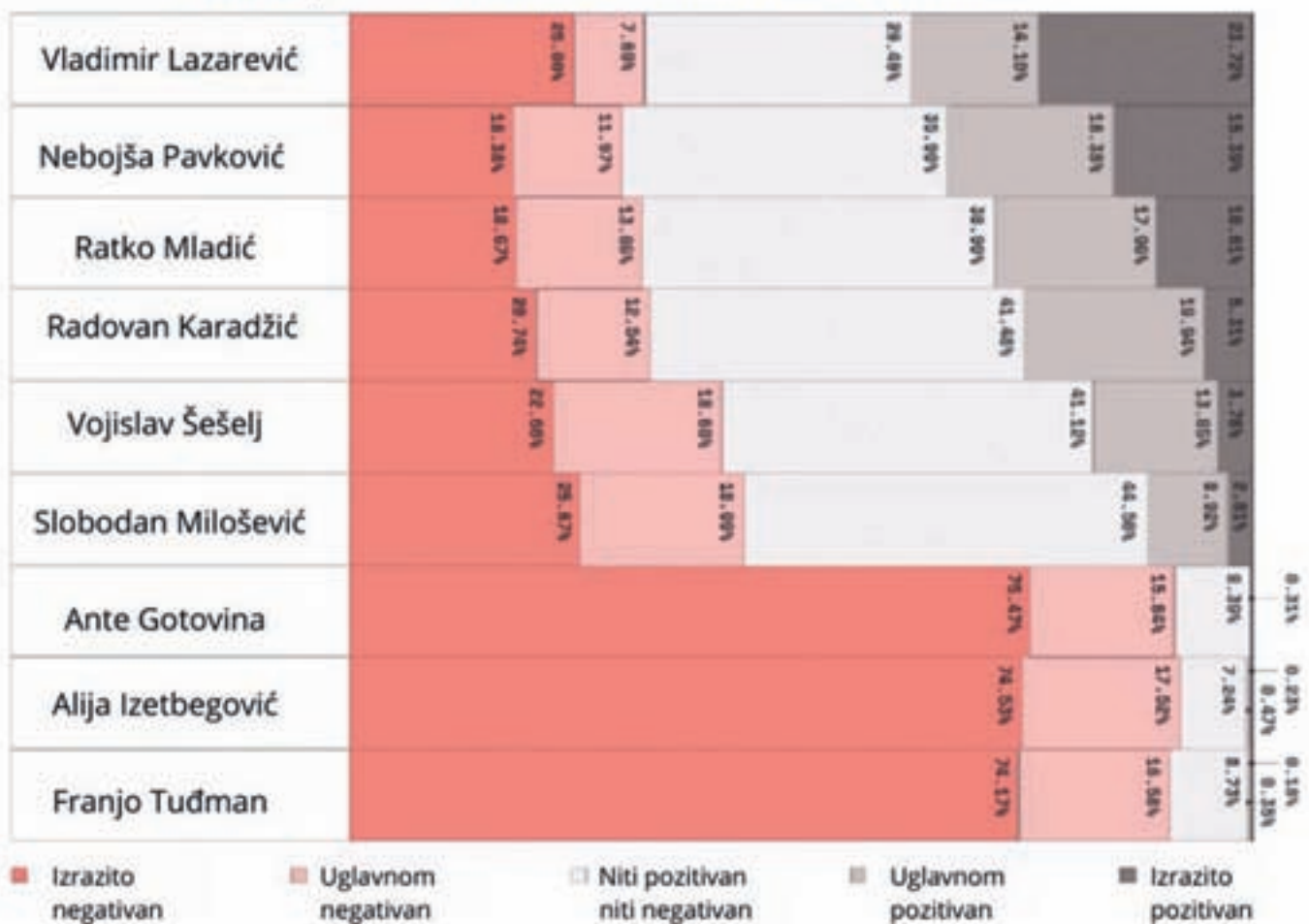
»Mladi posjeduju više znanja o događajima u kojima su žrtve bili Srbi dok malo znaju o onima gdje su žrtve pripadnici drugih etničkih grupa. Sukladno tomu, velika većina nikada nije čula za postojanje masovnih grobnica na teritoriju Srbije«, ističu autori istraživanja

Inicijativa mladih za ljudska prava provela je u kolovozu istraživanje na temu »Stavovi mladih u Srbiji o ratovima devedesetih« u suradnji s agencijom za istraživanje javnog mnijenja SmartPlus. Cilj istraživanja bilo je ispitivanje znanja mladih o ratovima u bivšoj Jugoslaviji, njihovim akterima i počiniteljima ratnih zločina, kao i odnosu mladih prema Međunarodnom kaznenom sudu za bivšu Jugoslaviju (MKSJ), NATO bombardiranju, Kosovu i suočavanju s prošlošću. Autor istraživanja je psiholog dr. **Rodoljub Jovanović**. Istraživanje je provedeno na uzorku od 910 mladih u Srbiji uzrasta od 18 do 30 godina, a financirala ga je Europska unija.

Pristrano znanje mladih

Istraživanje je pokazalo da su mladi slabo upoznati s događajima iz devedesetih, da najviše informacija dobivaju od roditelja, nastavnika i s interneta, kao i da su zločini s kojima su najbolje upoznati oni gdje su žrtve bile srpske nacionalnosti. Znanje mladih o broju žrtava devedesetih također nije veliko, a istraživanje je pokazalo kako oni taj broj i potcjenjuju. S druge strane, precjenjuju broj žrtava bombardiranja »što je sukladno dominantnim narativom prisutnim u medijima, govorima predstavnika države i nastavnim materijalima za nastavu povijesti«.

KAKAV JE VAŠ STAV PREMA OVIM OSOBAMA?

TKO JE PO VAŠEM MIŠLJENJU NAJODGOVORNIJI ZA RATOVE U BIVŠOJ JUGOSLAVIJI?

Politika, političari	26.15%
NATO, SAD, EU, Zapadne sile	25.49%
Hrvati, Hrvatska	6.81%
Svi narodi podjednako	4.51%
Slobodan Milošević	3.74%
Tito	1.32%
Srbi	1.21%
Vlast, vlada	1.21%
Franjo Tuđman	1.21%
Ne znam	15.71%

ističu autori istraživanja. Navode i kako je znanje mladih pristrano. »Oni posjeduju više znanja o događajima u kojima su žrtve bili Srbi dok malo znaju o onima gdje su žrtve pripadnici drugih etničkih grupa. Sukladno tomu, velika većina nikada nije čula za postojanje masovnih grobnica na teritoriju Srbije«, ističu autori.

Mladi svoje znanje o Haaškom tribunalu procjenjuju kao skromno, ali većina ih prema njemu ima negativan stav. Većina smatra kako je tribunal pristran i da je svrha suda da »svali krivicu za ratne zločine na Srbe« i da »ispuni zahtjeve međunarodne zajednice«. Ispitanici su među akterima rata 90-ih najviše čuli za **Slobodana Miloševića** i ostale osobe aktivne na srpskoj strani rata. Što se tiče stavova prema tim akterima, autori istraživanja navode kako se »stječe dojam da stav prema akterima ovisi isključivo od njihove etničke pripadnosti«. Tako su akteri koji su bili na srpskoj strani ocijenjeni pozitivnije, neovisno od presude Haaškog tribunala i uloge u ratu, u odnosu na ostale. Većina mladih ocjenjuju kako sva četiri optuženika/osuđenika za ratne zločine pred Haaškim tribunalom nisu odgovorni za zločine za koje su optuženi/osuđeni.

Većina mladih u Srbiji nije čula za najveći broj od 21 zločina počinjenih tijekom ratova devedesetih. Zločini nad Srbima se mnogo češće označavaju kao ratni zločini nego zločini nad drugim etničkim grupama. Kako autori istraživanja navode, ovakvi podaci pokazuju sličnost između stavova mladih i dominantnog narativa u Srbiji o zločinima počinjenim tijekom ratova devedesetih. »Dok se zločini nad Srbima stavljaju u središte tog narativa, zločini nad drugim skupinama se relativiziraju i opravdavaju (neminovnost rata) i potpuno poriču (sumnja da se događaj uopće dogodio)«, navode autori.

Dva događaja koja su mladi označili kao najznačajnije tijekom ratova devedesetih su operacija *Oluja* (18,68 %) i NATO bombardiranje (13,74 %), dok su ostali bitni događaji svi ispod 5 %. Najsnažnija negativna osjećanja mladi su iskazali ka MKSJ, koga 62 % promatra negativno, a gotovo 41 % svih ispitanika smatra da je glavna svrha suđenja pred MKSJ bila da se krivica za ratne zločine svali na Srbe.

Mladić – heroj za mlade

Većina ispitanika smatra da na pomirenju treba raditi, ali veliki broj sumnja u njegovu mogućnost. Pa tako, oko 30 % smatra da pomirenje između Srba i Hrvata nije moguće. Većina ispitanika smatra kako svi dijelovi društva trebaju zajedno raditi na pomirenju i kako državne institucije (Narodna skupština, Vlada i predsjednik) nedovoljno rade na pomirenju. Suočavanje s prošlošću važno je za polovicu ispitanika, a kao razlog najčešće je naveden odgovor »kako bismo konačno

pokazali da Srbi nisu krivi za zločine koji im se pripisuju«.

Kada se radi o normalizaciji odnosa s Kosovom, većina mladih smatra kako država treba nastaviti raditi na povlačenju priznanja Kosova, a samo 6,7 % smatra kako Srbija treba priznati Kosovo kao neovisnu državu. Ipak, značajan broj mladih se slaže s tvrdnjom kako je »država faktički priznala Kosovo, samo se pravi da nije«.

Kada su u pitanju osuđeni ratni zločinci i njihovo političko i javno djelovanje većina se slaže da njihovo djelovanje nije dopustivo, ali s druge strane na pitanje treba li prekrečiti mural **Ratka Mladiću**, većina je rekla da ne, što je povezano i s rezultatom da je jedna trećina ispitanika rekla kako Mladić nije odgovoran za ratne zločine za koje je osuđen. Jedna četvrtina mladih smatra da je u ratovima 90-ih bilo heroja, a najviše njih smatra da je to bio Mladić.

Značajan postotak ispitanika na pitanja je odgovaralo s odgovorom »ne znam« ili nekom od neutralnih opcija. Kako autori istraživanja navode, to bi se moglo tumačiti kao veliko neznanje mladih, nezainteresiranost mladih za ove teme ili nemotiviranost da podijele svoje stavove. Ipak, neki autori smatraju kako kada se radi o temama vezanim za tranzicijsku pravdu i pomirenje ovi odgovori znače nešto drugo – predstavljaju specifičnu formu participacije u procesima tranzicijske pravde, i to na tri načina. Kako autori istraživanja navode, odgovori »ne znam« mogu predstavljati otpor sudionika istraživanja određenim procesima tranzicijske pravde; mogu predstavljati uzdržanost jer smatraju da izražavanje određenog stava može biti viđeno kao prijetnja po društveni mir ili konsenzus; ili odgovor »ne znam« predstavlja odraz osjećanja ispitanika da su procesi tranzicijske pravde konstruirani od strane i za potrebe uskog kruga ljudi i da se ispitanici, kao obični građani, ne osjećaju legitimni sudionici debata o ovim temama.

Inicijativa mladih za ljudska prava u Srbiji osnovana je 2003. s idejom da stvara veze među mladima nakon ratova koji su pratili raspad bivše Jugoslavije.

J. D. B.

Izvor podataka: Istraživačko izvješće Inicijative mladih za ljudska prava

Uručeno Pokrajinsko priznanje u području ljudskih i manjinskih prava

Povodom Međunarodnog dana ljudskih prava koji se obilježava 10. prosinca, u ponedjeljak, 11. prosinca u Pokrajinskoj vladi organiziran je svečani prijam. Ovom prigodom predsjednik Pokrajinske vlade **Igor Mirović** uručio je Pokrajinsko priznanje iz područja ljudskih i manjinskih prava **Ljudevit Mičatek Jeleni Jovanović**. U svojem dosadašnjem radu Jovanović je ostvarila izuzetne rezultate u području obrazovanja, zapošljavanja te očuvanju povijesti, kulture i tradicije romske nacionalne manjine.

Način života u Vojvodini

Mirović je podsjetio kako u Vojvodini jednaka prava za sve postoje u svim područjima društvenog života. Naveo je prije svega u školstvu u kojem pripadnici manjinskih nacionalnih zajednica imaju osiguranu kompletnu vertikalnu obrazovanja na materinjem jeziku – od predškolskog do fakulteta, uporaba jezika i pisma nacionalnih manjina Mađara, Slovaka, Rumunja, Hrvata i Rusina u pokrajinskoj administraciji, službena uporaba jezika nacionalnih manjina u lokalnim samoupravama, jedinstven i sveobuhvatan sustav javnog informiranja na jezicima nacionalnih manjina. Istaknuo je on i izdavanje sredstava za subvencioniranje 22 liste čiji su osnivači vijeća nacionalnih manjina, financijsku podršku Radio-televiziji Vojvodine s manjinskim sadržajem te projektno sufinanciranje medija koji medijske sadržaje proizvode na jezicima nacionalnih manjina.

»Sve to je ono što – i u kontekstu ostvarivanja ljudskih i manjinskih prava i apsolutne ravnopravnosti onih koji u njoj žive – predstavlja način života u Vojvodini, a time i nju samu, i to je ono što

ćemo čuvati i razvijati i u vremenu koje je pred nama«, rekao je Mirović.

Priznanje za cijelu romsku zajednicu

Dobitnica priznanja Jelena Jovanović zahvalila se Miroviću za sve što je učinio za romsku i sve druge nacionalne zajednice te Romskom nacionalnom vijeću koji ju je za ovu nagradu predložio.

»Čast mi je, ali i obveza, primiti priznanje koje nosi ime **Ljudevita Mičateka**. Vjerujem da je ovo priznanje i za cijelu romsku zajednicu, kojoj s ponosom pripadam i za koju se cijeli život zalažem«, rekla je dobitnica priznanja.

»Bila sam prva Romkinja uposlena u Pokrajinskoj vladi i prva Romkinja uposlena u pokrajinskom parlamentu. Danas sam prva Romkinja koja dobiva najviše pokrajinsko priznanje; čast mi je, ali i obveza koju ovim priznajem

prihvaćam za godine koje dolaze«, navela je Jovanović.

Ljudevit Mičatek, po kojemu ovo pokrajinsko priznanje nosi ime, bio je borac za ljudska i manjinska prava i najistaknutiji slovački intelektualac prve polovice prošloga stoljeća.

Svečanosti su prisustvovali i predsjednik i zastupnici Skupštine Vojvodine, članovi Pokrajinske vlade, predstavnici nacionalnih manjina, među kojima i hrvatske manjine – predsjednica Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća **Karolina Bašić**, ravnatelj NIU *Hrvatska riječ* **Ladislav Suknović**, zamjenik pokrajinskog tajnika za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama **Goran Kaurić**, specijalna savjetnica predsjednika Pokrajinske vlade za obrazovanje na jezicima nacionalnih manjina **Ljiljana Dulić** te pomoćnik tajnika za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo **Mladen Petreš**.

J. D. B.

Međunarodni dan ljudskih prava

Žigmanov: Ustav Srbije zasnovan na ljudskim pravima

Ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog u Vladi Republike Srbije **Tomislav Žigmanov** povodom 10. prosinca, Međunarodnog dana ljudskih prava i 75 godina od donošenja Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima UN-a, izjavio je da zaštita ljudskih prava treba biti opredjeljenje svakog pojedinca i države.

Opredjeljenje države

Žigmanov je naglasio da je Srbija kroz povijest posvjedočila kako je država posvećena vrijednostima koje će kasnije i u Univerzalnoj deklaraciji biti ustanovljene kao univerzalne.

»Često je braneći slobodu i dostojanstvo svakog čovjeka, podnosila žrtve ravne mnogo većim državama. Svojim najvišim pravnim aktima garantirala je slobodu i ljudsko dostojanstvo svakom«, dodao je on.

Ministar je istaknuo i da Ustav Srbije počiva na vrijednostima i konceptu ljudskih prava i već u svom prvom članu eksplicitno utvrđuje kako je Srbija država »zasnovana na vladavini prava i socijalnoj pravdi, načelima građanske demokracije, ljudskim i manjinskim pravima i slobodama i pripadnosti europskim principima i vrijednostima«.

Zahvalnice partnerima

Povodom Međunarodnog dana ljudskih prava, Ministarstvo je u Pedagoškom muzeju u Beogradu organiziralo svečanost na kojoj je Žigmanov dodijelio zahvalnice

partnerima iz javne uprave, medija, civilnog društva, lokalne samouprave, akademske zajednice. Zahvalnice su dobili i iz drugih organizacija i institucija, kao i istaknuti pojedinci za podršku unaprjeđenju ljudskih prava u Srbiji.

Obraćajući se okupljenima, Žigmanov je naglasio da je Ministarstvo tijekom prošlih godinu dana sve aktivnosti usmjeravalo na to da uvijek podsjećaju na vrijednosti i vizije koje su sadržane u Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima. Vjerojatno najznačajnija od svih aktivnosti, dodao je, bila je ratifikacija Opcionog protokola uz Pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, kako je bilo i obećano prošle godine upravo na ovaj dan.

Stalna koordinatorka UN-a u Srbiji **Françoise Jacob** u svom je obraćanju podsjetila kako je Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima donijeta poslije dva svjetska rata, Holokausta, razaranja od atomskih bombi, velike ekonomske krize tadašnjeg svijeta i kolonijalne eksploatacije, te naglasila da ljudska prava trebaju biti u centru ne samo ovakvih govora već i politika i zakona, kao i njihove primjene.

Međunarodni dan ljudskih prava u svijetu počeo se obilježavati 1950. godine, dvije godine nakon što je Generalna skupština Ujedinjenih naroda 10. prosinca 1948. usvojila Univerzalnu deklaraciju o ljudskim pravima. Deklaracija ima trideset članova, a najznačajnije vrijednosti koje štiti su pravo na život, slobodu i sigurnost ličnosti, pravo na obrazovanje, liječničku negu, zaposlenje, socijalnu sigurnost, slobodu od torture, slobodu mišljenja i vjeroispovijedi.

H. R.

Udruga je način našeg opstanka

Osnivanje udruge pravi je put da se očuva identitet i kultura našeg naroda. Mislim da smo to uradili u posljednji tren, jer da nismo običaji i identitet hrvatske zajednice bi izumrli. Drago mi je što se za kratko vrijeme pokazalo uspješnim, s obzirom na to da se u rad sadašnje kreativne sekcije uključio veliki broj mještana, kako odraslih tako i djece

Intervju vodila: Suzana Darabašić

Misom i domjenkom u župi sv. Klementa u srijedu je u Hrtkovcima obilježeno godinu dana od osnutka Hrvatskog kulturnog društva *Dr. Nikola Dogan*. Pokretanje ove udruge, a pokušaja je bilo i prije, ima i veliki simbolički značaj budući da se Hrtkovci smatraju simbolom stradanja Hrvata u Srijemu tijekom 90-ih godina prošloga stoljeća. Jedan od ciljeva udruge je očuvanje kulturne baštine Hrvata u Hrtkovcima, te obližnjim Nikincima i Platičevu.

Za predsjednika udruge izabran je **Mirko Paulić** iz Nikinaca. Po struci tehničar prometa uposlen na željeznici kao strojovođa Paulić je dugogodišnji aktivist u hrvatskoj zajednici. Bio je vijećnik u jednom od ranijih saziva Hrvatskog nacionalnog vijeća, sudjelovao je u organizaciji kulturnoga života u tom dijelu Srijema, član je ekonomskog vijeća i tutor crkve svetog Antuna Padovanskog u Nikincima. Radio je i u medijima, na lokalnom radiju i kao dopisnik tjednika *Hrvatska riječ* iz Subotice.

U povodu prve obljetnice HKD-a *Dr. Nikola Dogan* s Paulićem smo razgovarali o radu i daljnjim planovima te udruge, suradnji s institucijama i drugim udrugama hrvatske zajednice, kao i o životu Hrvata u tom dijelu Srijema.

► **Hrvatsko kulturno društvo *Dr. Nikola Dogan* osnovano je prije godinu dana. Kako je proteklo prvih godinu dana, koje ste aktivnosti imali? Koliko je članova, posebice onih aktivnih?**

Prvih godinu dana proteklo je prvenstveno u animiranju članova i aktivnostima u cilju prikupljanja financijskih sredstava za rad. U tom smislu mogu reći da sam zadovoljan.

Naša udruga trenutno broji oko dvadeset članova, mještana Hrtkovaca, Nikinaca i Platičeva. Vjerujem da će se taj broj povećati kada budemo intenzivirali aktivnosti udruge. Prijavili smo se na natječaj Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske s dva projekta: »Creativa« i »Učiti, misliti, sanjati«. Projekti se odnose na rad u okviru kreativnih radionica. Oba projekta su prošla na natječaju. Projekte smo relizirali preko župe svetog Klementa u Hrtkovcima, budući da smo iz pravno-formalnih razloga tako tada morali. Uz pomoć dobivenih sredstava kupili smo osnovne stvari za rad udruge: laptop, fotoaparat, printer i drugi materijal potreban za rad, kao i šivaći stroj za kreativnu sekciju. Pokrenuta je kreativna radionica koja okuplja starije mještane i djecu iz sva tri sela: Hrtkovaca, Nikinaca i Platičeva. Oni vrijedno rade, okupljaju se, izrađuju rukotvorine koristeći razne tehnike. Posjetitelji su njihove prve radove imali prilike vidjeti na misi zahvalnici u Hrtkovcima i na misi u povodu obilježavanja svetog Klementa. Na proljeće ćemo realizirati drugi dio projekta, posjet Hrvatskoj. U studenom smo također preko Središnjeg državnog ureda aplicirali za drugi projekt koji nam je iznimno važan. Odnosi se na osnivanje glazbene sekcije što planiramo za iduću godinu.

► **Kad ste birali ime, koliko je nama poznato, jedna opcija bio je i glasoviti književnik i književni kritičar Miroslav Slavko Mađer koji je rođen u Hrtkovcima 1929., a preminuo u Zagrebu 2015. gdje je i proveo najveći dio života. Zašto ste se odlučili za istaknutog teologa i svećenika dr. Nikolu Dogana?**

Na prijedlog većine članova udruge na osnivačkoj skupštini jednoglasno smo prihvatili prijedlog da naša udruga nosi ime po poznatom svećeniku i teologu dr. **Nikoli Doganu**. Pojavio se prijedlog da se udruga nazove po književniku **Miroslavu Slavku Mađeru**, ali ipak smo se većinom glasova odlučili za prvi prijedlog. Osim što je bio istaknuti teolog i svećenik, dr. Dogan je bio i veliki humanist. Njegove vrline i doprinos u humanitarnom radu prevladale su u odabiru naziva naše udruge.

► **Hrvatsko nacionalno vijeće pomagalo je aktivnosti oko osnutka udruge, u ožujku je jedan od praznika hrvatske zajednice – blagdan Sv. Josipa, proslavljen upravo u Hrtkovcima. Koliko vam znači potpora krovnog tijela hrvatske manjine u Srbiji?**

Drago mi je što je Hrvatsko nacionalno vijeće prepoznalo naše potencijale i pružilo nam potporu, kako prilikom osnutka udruge tako i kasnije. Moralna i svaka druga podrška nam je iznimno važna, posebice od strane krovnog tijela hrvatske manjine u Srbiji. Njihova potpora bila nam je vjetar u leđa, budući da je svaki početak rada težak, ali i poticaj da nastavimo dalje ka svom putu. Potrebna nam je pomoć i svih ostalih relevantnih institucija u Srbiji i Hrvatskoj. Podršku u svakom vidu očekujemo i u budućnosti, posebice jer smo najmlađa udruga hrvatske zajednice na ovim prostorima i nemamo veliko iskustvo u radu.

► **Spomenuli ste da ste aplicirali na natječaje Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hr-**

vatske. Kako udruga financira svoje aktivnosti? Imate li kapaciteta za pisanje projekata?

Trenutno financiramo rad iz članarina i prihoda od prodaje rukotvorina. Mi smo neprofitna udruga. Vjerujem da ćemo dobiti više sredstava preko projekata i nadam se da ćemo naći još neke načine financiranja. Što se tiče pisanja projekata, veliki doprinos daje tajnica udruge **Vesna Vuičić**. Ona je profesorica u školi i ima iskustva u pisanju projekata. Uglavnom se na sastancima dogovaramo o tome koji su nam prioriteti za rad, koju vrsta projekta želimo pisati. Dosadašnji projekti bili su uspješni.

► **Potpora ovdašnjim Hrvatima od matične države sve je jača. Glede daljnjih planova u radu udruge, imate li potreba ili ideja za neki tzv. kapitalniji projekt?**

Želimo se uključiti u realizaciju svih raspoloživih projekata, biti aktivni i ostvariti svaki vid suradnje s institucijama na svim razinama. Budući da smo udruga u razvoju, puno toga nam je potrebno. Kada je riječ o kapitalnim projektima, bilo bi nam od velikog značaja osigurati prostorije za rad Društva. Trenutno je sjedište naše udruge na adresi župe i na tome smo župniku vlč. **Ivici Živkoviću** neizmjereno zahvalni. Ako, kako planiramo, budemo osnovali glazbenu sekciju, trebat će nam veći prostor za rad. Želja nam je da glazbena sekcija bude okosnica rada udruge, a za to je potrebno osigurati sve što je potrebno od instrumenata i prateće opreme. U tom smislu ćemo i dalje sudjelovati na

svim dostupnim natječajima kako bismo ostvarili svoj cilj i unaprijedili rad udruge.

► **Koliko je baština Hrvata očuvana u tom dijelu Srijema? Prije nekoliko godina objavljena je znanstvena monografija *Identitet srijemskih Hrvata kroz prizmu tradicijske baštine*, koja je obuhvatila i taj dio. Prakticiraju li se neki od tih običaja danas?**

Tijekom posjeta studenata iz Hrvatske Srijemu uključili smo se zajedno s njima i pomogli im prilikom istraživanja običaja na ovim prostorima. Tome je veliki doprinos dala većina današnjih članova udruge, ali i ja osobno. Potrudili smo se doći do sugovornika kazivača, kako bi u monografiji ostali zabilježeni običaji koji su se nekada prakticirali. Većina ih je ostala i danas. To su uglavnom običaji *betlemaša*, priprema hrane i svinjokolj, svadbeni običaji i iznimno važan običaj za mještane Nikinica, proslava svetog Antuna, nebeskog zaštitnika sela. To je važan datum u godini ne

samo za Nikinčane nego i za mještane drugih sela, budući da tog dana u Nikince na svetu misu dolaze brojni vjernici iz župa u Srijemu. I taj običaj ostao je i danas.

► **Koliko ste se do sada povezali s drugim hrvatskim udrugama u Srbiji kao i sa Zajednicom protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata sa sjedištem u Zagrebu? Ima li tu nekih planova?**

Polako ostvarujemo suradnju s većim brojem udruga u Srijemu ali i šire. U sljedećoj godini nam je u planu ostvarivanje i produbljivanje suradnje i razmjena iskustava s udrugama s višegodišnjim iskustvom, kako s hrvatskim tako i s drugim udrugama. Svaki savjet je dobrodošao jer smo još u razvoju. Tijekom proslave blagdana Svetog Klementa u Hrtkovcima imali smo prvi posjet predstavnika Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata. Drago nam je što su nas posjetili i dali podršku svojim prisustvom. Prilikom razgovora s njima dogovoren je uzvratni posjet i nastavak suradnje.

► **Kakav je općenito život Hrvata u tom dijelu Srijema u smislu gospodarskih i društvenih prilika, odnosa s većinskim srpskim stanovništvom i slično? Koliko Hrvata ima u sva tri sela prema posljednjem popisu?**

Kada je riječ o gospodarskim i društvenim prilikama, mogu reći da smo zadovoljni uvjetima koje imamo. Naša mjesta su cestovno dobro povezana s gradovima Srijemska Mitrovica, Ruma i Šabac. Ima veliki broj zaposlenih u navedenim gradovima, iako se većina mještana iz sva tri sela uglavnom bavi ratarstvom i povrtlarstvom. Ljudi su uglavnom usmjereni na osiguranje svoje egzistencije. Svjesni smo da smo mala zajednica, ali drago mi je što danas možemo reći da živimo bolje, poštujemo jedni druge, a to je osnova za bolji život u budućnosti. Mislim da je dobro što smo osnovali udrugu, kako bismo očuvali naš identitet i našu kulturnu baštinu. Ta je ideja došla u pravo vrijeme i mislim da i drugi, pripadnici drugih naroda, prepoznaju tu vrijednost. Prošlo je puno godina. Prevladali smo nesuglasice i na pravom smo putu poštivanja jedni drugih. Nažalost, još uvijek nemamo službene podatke o broju Hrvata u sva tri sela.

► **Pitanje koje se uvijek ponavlja s obzirom na stradanja iz 90-ih: je li nakon 30 godina strah nadvladan, je li ga uopće moguće nadvladati s obzirom na negativna događanja i traume koje su ostale?**

Mislim da je strah nadvladan. Mada to nekada ne ovisi od nas samih nego od odnosa dviju država, te određenih datuma koji su osjetljivi. Ljudi se javno ne izjašnjavaju o tome. Imamo dobre odnose s većinskom srpskom zajednicom kao i s drugim narodima koji žive na ovim prostorima.

► **Bili ste angažirani i u politici, te ste bili i vijećnik HNV-a. Kako Vam se općenito čini život hrvatske zajednice u Srbiji, rad institucija, udruga, fondacija, međusobna povezanost, trenutačna politička reprezentacija?**

Vidi se izvjestan pomak u radu svih institucija hrvatske zajednice u Srbiji. Pomak se vidi i u zastupljenosti političkih predstavnika hrvatske zajednice u vladajućim strukturama. Ali, uvijek može biti bolje. Bio sam vijećnik HNV-a u jednom mandatu kao predstavnik hrvatske zajednice iz ovog dije-

Drugo mi je što je Hrvatsko nacionalno vijeće prepoznalo naše potencijale i pružilo nam potporu, kako prilikom osnutka udruge tako i kasnije. Moralna i svaka druga podrška nam je iznimno važna, posebice od strane krovnog tijela hrvatske manjine u Srbiji. Njihova potpora bila nam je vjetar u leđa, budući da je svaki početak rada težak, ali i poticaj da nastavimo dalje ka svom putu. Potrebna nam je pomoć i svih ostalih relevantnih institucija u Srbiji i Hrvatskoj. Podršku u svakom vidu očekujemo i u budućnosti, posebice jer smo najmlađa udruga hrvatske zajednice na ovim prostorima i nemamo veliko iskustvo u radu.

la Srijema. Mislim da je u HNV-u važna zastupljenost svih Hrvata koji žive u Srbiji kako bi se čuo njihov glas, njihove potrebe i problemi. Kada je riječ o radu udruge koje nastoje njegovati kulturu i identitet, nije lako, ali je na zadovoljavajućoj razini s obzirom na vrijeme kada je često teško osigurati sredstva za redovite aktivnosti.

► **Djelujući u području politike, ukazivali ste na potrebu olakšavanja postupka za dobivanje hrvatskog državljanstva (za Hrvate u Srbiji) te smatrali kako bi hrvatska poduzeća koja posluju u Srbiji trebali upošljavati ovdašnje Hrvate...**

To je bilo u vrijeme kada sam bio kandidat za saborskog zastupnika dijasporu. I dalje sam tog mišljenja. Egzistencija pripadnika hrvatske zajednice u inozemstvu treba biti

briga Hrvatske. S obzirom na tešku financijsku situaciju, pripadnicima naše zajednice nije lako izdvojiti novac potreban za zahtjeve za primitak u hrvatsko državljanstvo. Osim toga, i dalje mislim da matična država treba pružiti pomoć prilikom upošljavanja Hrvata na ovim prostorima, kako bi mogli osigurati egzistenciju za svoju obitelj.

► **Iduće godine župa svetog Klementa proslavit će značajnu obljetnicu: 200 godina postojanja. Hoćete li se kao udruga uključiti u tu proslavu?**

Rado ćemo se kao Društvo uključiti u proslavu koja nam je svima osobito važna. Kao udruga smo vezani za župu. Ona nam je okosnica okupljanja i prilikom osnivanja imali smo veliku pomoć od strane našeg župnika vlč. Ivice Živkovića. Kao i prilikom obilježavanja svakog blagdana, tako ćemo se i tom prigodom pridružiti u obilježavanju svima nam važnog jubileja. Nadam se da ćemo tada uspjeti prezentirati svoj rad bogatim kulturnim sadržajem.

► **Što za Vas osobno znači postojanje hrvatske kulturne udruge u Hrtkovcima?**

Još kao dijete volio sam običaje koji su se prakticirali u mojoj kući i mom selu. Čuvanje hrvatskog identiteta i kulturne baštine, posebice u ovom dijelu Srijema, od velike je važnosti. Udruga mi puno znači. Osnivanje udruge pravi je put da se očuva identitet i kultura našeg naroda. Mislim da smo to uradili u posljednji tren, jer da nismo, običaji i identitet hrvatske zajednice bi izumrli. Drago mi je što se za kratko vrijeme pokazalo uspješnim, s obzirom na to da se u rad sadašnje sekcije uključio veliki broj mještana, kako odraslih tako i djece. To mi je iznimno drago.

Janković: Osuda govora mržnje tijekom kampanje

Povjerenica za zaštitu ravnopravnosti **Brankica Janković** je najoštrije osudila događaje u proteklih nekoliko dana predizborne kampanje, prenio je RTV.

»Promocija spota i izjave s elementima govora mržnje prema LGBTI zajednici i političkim neistomišljenicima, izvršeni napad na aktiviste u kampanji od vrata do vrata i na štandove Srpske napredne stranke u Kragujevcu, na aktivistu 'Srbije protiv nasilja' u Pirotu, vrijeđanje javnih ličnosti potpisnika ProGlasa kao i verbalni napadi na NVO aktiviste, članove GIK-a, samo su neki od događaja koji su dodatno uznemirili javnost«, navela je Janković u priopćenju.

Povjerenica podsjeća da je još na početku predizborne kampanje ukazala da su postupci i izjave kojima se potiče diskriminacija ili nasilje nedopustivi i zakonom zabranjeni.

U priopćenju ističe da su verbalni i fizički napadi na političke neistomišljenike, osobe drugačije seksualne orijentacije, pojedince ili grupe, samo zato što imaju određeno osobno svojstvo, apsolutno nedopustivi i moraju biti sankcionirani.

Povjerenica upozorava da je predizborni spot **Miše Vacića** u kojem obećava sugrađanima koji su pripadnici LGBTI populacije liječenje u Moskvi ili Teheranu nakon što bude izabran za gradonačelnika, kao i izjava da će patriotski odgajati djecu, čak i ako su im roditelji izdajničkog opredjeljenja, predstavlja težak i tipičan slučaj diskriminacije koji je zabranjen Zakonom o zabrani diskriminacije.

Ona u saopćenju poziva da se navedeni sadržaji odmah uklone sa svih mjesta dostupnih javnosti.

Povjerenica osuđuje prijetnje i napade na političke neistomišljenike i podsjeća da politička borba mora ostati u granicama zakona, uz poštovanja prava na različite stavove. Ona ističe kako je »veoma važno da nadležni odmah reagiraju, počinitelji budu pronađeni i adekvatno sankcionirani, bez razlike tko je koga napao i jesu li napadnute žene, muškarci, pripadnici vlasti ili oporbe«.

»Nasilje nema spol i političku opredjeljenost, i činjenica da je učinjeno prema ženi ili muškarcu ne umanjuje odgovornost. Nasilje je nasilje, a policija i sva nadležna tijela su dužna osigurati jednakost pred zakonom«, naglasila je Janković.

In memoriam: Pavica Gvozdić (1937. – 2023.)

Odlazak poznate pijanistice

Istaknuta hrvatska pijanistica i glasovirska pedagoginja podrijetlom iz Vojvodine **Pavica Gvozdić** preminula je u subotu, 9. prosinca, u Tuheljskim Toplicama u 87. godini života.

Rođena je 1937. u Srijemskoj Mitrovici. Od šeste godine uči svirati klavir, kao i njezinih sedam sestara, a tamошnje osnovnoškolsko glazbeno obrazovanje nastavlja u Zagrebu, gdje je maturirala na Klasičnoj gimnaziji i učila klavir kod **Elle Murai** i **Mire Sakač**. Izuzetne sposobnosti i nadarenost nisu prošli nezapaženo, pa ju je na studij klavira na Muzičkoj akademiji u Zagrebu u svoj razred primio legendarni pijanistički pedagog **Svetislav Stančić**. Ondje se istakla kao jedna od najperspektivnijih glazbenica svoje generacije, a svoj prvi solistički nastup uz orkestar imala je na četvrtoj godini studija. Diplomirala je 1960. a magisterij je stekla 1969. godine. Nakon diplome usavršavala se u Parizu kod **Magde Tagliaferro**, piše portal *glazba.hr*.

Karijera

Istovremeno je započela intenzivnu cjeloživotnu pijanističku karijeru. Ostvarila je niz interpretacija zabilježenih na diskografskim izdanjima s djelima **Bacha**, **Beethovena**, **Chopina**, **Liszta**, **Brahmsa**, **Bartóka**, **Debussyja**, **Papandopula**, **Cossetta**, **Dore Pejačević** te ostvarila ogroman broj snimaka za domaće i inozemne radijske postaje. Važno mjesto u njezinu repertoaru imala je i glazba hrvatskih skladatelja, koju je sustavno izvodila na koncertima i recitalima, a praižvela je i niz djela koja su joj posvetili ugledni hrvatski skladatelji (**Davorin Kempf**, **Stanko Horvat**, **Emil Cosetto**).

Međunarodnom ugledu pridonijele su nagrade na pijanističkim natjecanjima u Münchenu i Parizu. U ruskoj enciklopediji *Suvremeni pijanisti*, iz 1998., uvrštena je među najistaknutija pijanistička imena 20. stoljeća.

Održala je koncerte diljem svijeta, u glavnim glazbenim središtima Austrije, Belgije, Češke, Slovačke, Finske, Francuske, Engleske, Italije, Mađarske, Njemačke, Poljske, Portugala, Rumunjske, Švicarske, Švedske, Turske, Kube, Japana i Male Azije kao i po državama bivše Jugoslavije i bivšeg Sovjetskog Saveza. Nastupala je s najuglednijim hrvatskim i inozemnim orkestrima pod vodstvom uglednih dirigenata od kojih se ističe dugogodišnja suradnja s **Milanom Horvatom**. Kao komorna glazbe-

nica niz godina intenzivno je surađivala s violičelustom **Marijanom Jerbićem**, a bila je stalnom gošćom međunarodnih glazbenih festivala.

Pedagoški rad

Od 1975. djeluje kao profesorica klavira, a u jednom mandatu i kao pročelnica klavirskog odsjeka na Muzičkoj akademiji Sveučilišta u Zagrebu, gdje je imala titulu profesor emeritus. U njezinom je razredu diplomiralo šesdesetak studenata od kojih su neki ostvarili zapažene pijanističke i pedagoške karijere u Hrvatskoj i inozemstvu. Majstorske tečajeve vodila je u Hrvatskoj, Kanadi i Japanu te je bila članicom ocjenjivačkih sudova uglednih međunarodnih pijanističkih natjecanja.

Neke od nagrada kojima joj je za života iskazana čast za umjetničko djelovanje su: Nagrada za životno djelo **Vladimir Nazor**, Nagrada **Milka Trnina**, **Marul**, **Orlando**, **Vatroslav Lisinski**, **Josip Slavenski** i **Zlatno zvono** te niz visokih državnih odlikovanja: Red Danice hrvatske s likom Marka Marulića za doprinos hrvatskoj kulturi, Red hrvatskog pletera za osobit doprinos razvitku i ugledu Republike Hrvatske te Red Danice hrvatske s likom Antuna Radića za osobite zasluge u prosvjeti. Godine 2018. dodijeljen joj je *Porin* za životno djelo, piše *glazba.hr*.

Hrvatska ministrica kulture i medija **Nina Obuljen Koržinek** uputila je obitelji izraze sućuti u povodu odlaska jedne od najboljih hrvatskih pijanistica. »Na blistavoj karijeri Pavice Gvozdić kao i na njezinom dugogodišnjem pedagoškom radu i jedinstvenoj osobnosti, bit ćemo zauvijek zahvalni«, navela je Obuljen Koržinek.

H. R.

PROSLAVA PRAZNIKA HRVATSKE ZAJEDNICE

DAN IZBORA I. SAZIVA

HRVATSKOG NACIONALNOG VIJEĆA

U REPUBLICI SRBIJI

VELIKA DVORANA
HKC-A „BUNJEVAČKO KOLO“

15. XII.
2023.
S POČETKOM
U 18 SATI

SVEČANA DODJELA PRIZNANJA HNV-A
I IZVEDBA PLESNE PREDSTAVE „MEMENTO“

Tišina prije izbora

Moram priznati da jedva čekam treću nedjelju adventa (došašća) koji se u našem gradu slavi (kod starosjedilaca – katolika, bez obzira na naciju) kao stari narodni običaj nazvan Materice; ne zato da mi se nešto da kada čestitam (npr. orah, jabuka, vino), nego da konačno mogu glasati na izvanrednim izborima za zastupnike u pokrajinskoj i republičkoj Skupštini i da ne moram slušati predizborne poruke. Ove tzv. predizborne aktivnosti različitih stranaka i koalicija idu mi na nerve! Nerviraju me i telefonski pozivi raznih agencija koje se

(kao što se dogodilo kod nas u Subotici), onda vi morate nekako pribaviti propisane dokumente ili se možete žaliti Upravnom sudu u Beograd. To vam dođe na isto, kao da ste se žalili gospon Bogu.

Vlakom u Segedin

Poslije osam godina ponovo možemo putovati u Segedin, ne nekadašnjim šinbusom nego modernim vlakovima. To je svojevremeno također bilo predizborno obećanje. Istina, nekadašnji kolodvor još nije u funkciji nego je totalno razoren, ali kod (za neke opasnog) pješačkog mosta napravljena je privremena stanica, gdje se možete ukrcati u vlak za susjednu državu. U povijesti našeg grada željezničke tračnice su bile isto kao neki vodotok, kanal ili rijeka. Kada se prisjetim, i našim precima su ondašnji političari obećali da će dovesti rijeku, to jest kanal. Članovi Magistrata su povjerovali tadašnjem poznatom stručnjaku i platili mu šest tisuća zlatnika za planove plovnog kanala. Istina, on je riješio kako doploviti do Tise, ali je ispustio da riješi kako doploviti od Tise do Paličkog jezera, čija voda je na cca 25 metara viša od riječnog toka. Danas postoji kanal Tisa – Palić koji se puni vodom koju moćne crpke dižu 25 m u vis (zato se i rijetko koristi, jer je skupo). Kad smo već kod segedinske pruge i Paličkog jezera, ova pruga je odigrala veliku ulogu u razvoju nekadašnje ljekovite banje u koju su masovno dolazili iz Segedina i šire okoline južne Ugarske. Onako u tišini moga doma razmišljam hoće li se to isto dogoditi i s (istina još nedovršenim) »čudesnim« Aquaparkom, to jest »dogradnjom termalnog bazena«? Ako dogodine uspješno dovršimo (dio) Kazališta, tek onda će stanovnici Segedina i okoline u velikom broju »hrliti« vlakom u naš prelijepi gradski centar (budući da automobilom bez odgovarajućih mjesta za parkiranje neće baš moći).

»Božićni dar« Subotičanima

Željezničke tračnice su kao neka rijeka presjekle grad na zapadni i istočni dio. Prijelaza (mostova) zasad ima malo, ali čitam izvješća (planove) u medijima da će podvožnjak na Palićkom putu (Ulica Maksima Gorkog) proraditi prije Nove godine, možda za (naš zapadnokršćanski) Božić, ali ima nagovještaja da će se to dogoditi za treću nedjelju došašća, to jest za Materice (izbore). To bi bio baš lijepi poklon gradu. Sve u svemu, čestitam vam sve nadolazeće blagdane, a na izbore svakako izlazite, makar i padala ledena kiša (onda budite oprezniji!). Ali prije polaska zapalite treću svijeću koja simbolizira radost.

Treća nedjelja došašća

zanimaju hoću li ću izaći na izbore, a neke zanima i kako ću glasati. Na prvo pitanje odgovaram potvrdno, a na drugo velim to je moja mala tajna. Kada na TV-u vidim predizborne poruke, prebacim program na drugi najbliži kanal, jer se sjetim onog klasičnog vica što se tiče izbornih kampanja. »U neko mjesto dođe zastupnički kandidat i obećava glasačima: 'Ako glasate za nas i mi dođemo na vlast izgradit ćemo vam most preko rijeke'. Netko iz publike dobaci: 'Pa mi ni nemamo rijeku'. Kandidat odlučno odgovori: 'Onda ćemo je dovesti!'«. Ima još jedan stari vic: zastupnički kandidat pita glasače zašto nikad ne glasaju za oporbu. Oni mu u glas odgovaraju: »Kada budete došli na vlast, onda ćemo glasati na Vas«. No, bez obzira na sve, smatram da treba otići na glasanje, jer to je jedina prilika da vi donesete odluku, jer u svim drugim prilikama drugi (najčešće država, koja još nije odumrla, kako su nam nekad govorili) donose odluke o vama i o vašoj sudbini. Npr. kada možete odlaziti u mirovinu i koliki će biti iznos vaše penzije. Ako slučajno oni izgube neki dokument ili se u njihovoj arhivi dogodi izljev kanalizacije

Ni »h« iza »k...«

Još tamo od 11. lipnja 1993., dakle više od 30 godina, odlukom većine vijećnika tadašnje Skupštine općine, hrvatski je u službenoj uporabi u Subotici. To je činjenica koja od tada stoji u svim službenim općinskim, a danas gradskim dokumentima. Ali, to je i činjenica koja se u istim tim dokumentima zaobilazi gdje je god i kada je god to moguće i kao takva više služi kao primjer »tolerancije«, odnosno »trpljenog stanja«, negoli kao fakat koji se dosljedno provodi u svakodnevnoj praksi, napose kada je riječ o institucijama. Dovoljno je samo pogledati mrežne stranice javnih (komunalnih) poduzeća, priopćenja raznih gradskih tajništava, ući na teritorij Grada iz pravca Kelebije, Bikova ili s Palića, prelistati gradske oglase u *Subotičkim novinama*..., pa se uvjeriti da hrvatski u Subotici i nakon tri desetljeća ima status čardaka ni na nebu ni na zemlji.

Skupa s Republikom i Pokrajinom, Grad Subotica jedan je od osnivača najstarijoj kazališnoj ustanovi u Srbiji. Budući da se sjedište njegovog »djelovanja« nalazi baš u Subotici i budući da mu je i Grad jedan od osnivača, na temelju uvodnih rečenica moglo bi se zaključiti kako je i hrvatski jedan od »službenih jezika« koji se, bar formalno, upotrebljava u službenoj komunikaciji u subotičkom Narodnom kazalištu. Pogledate li logo ove institucije, formalno-pravno prvi uvjet primjene hrvatskoga u ovoj kući je ispunjen, jer zajedno s Narodnim pozorištem i Népszínházom stoji i naziv Narodno kazalište. Pogledate li, međutim, malo iza fasade službenog naziva subotičkog *Talijinog hrama* uvjerit ćete se da je »Narodno kazalište« zapravo mimikrijski simbol iza čijih se kulisa u praksi ne nalazi ni »h« od hrvatskog, kako u njegovoj provedbi na sceni tako niti izvan nje kada je riječ o odnosima s javnošću.

Jedan od najuočljivijih primjera za to je – ako na stranu stavimo službeni logo – repertoar ove kuće. Uzmimo, primjerice, za ovaj mjesec. Prije no što saznate da će dvije drame ovoga mjeseca na matičnoj sceni odigrati 15 predstava (od toga osam na srpskom i sedam na mađarskom) te imati dva gostovanja (Drama na mađarskom u Adi i Čoki), na naslovnoj strani višeslojnog letka čeka vas informacija da se to odnosi na »децембар – december«, uz prigodnu čestitku malo niže: »Срећне празнике жели вам – Kellemes ünnepekét kívánunk«. Dakle, »ni h«

od hrvatskog naziva mjeseca ili pak formulacije za izražavanje najljepših želja povodom nadolazećih blagdana i praznika. Usporedi li se ovaj primjer s uobičajenom životnom praksom ispada da više takta glede ovog pitanja imaju privatne tvrtke ili samostalne zanatlijske radnje u

odnosu na instituciju kulture (!) koja hrvatski ima u svom službenom nazivu, jer se prvim a može »potkrasti greška« u nazivu mjeseci na svojim kalendarima ili rokovnicima koji se tiskaju krajem godine. Ali drugima, očito, ne. Imaš logo, i to je to.

Ostane li ovakva ili slična garnitura ljudi na vlasti – i to ponajmanje u gradu u kom se nalazi Narodno kazalište – nije potrebno imati ukrštene gene **Nostradamusa** i baba **Vange** pa predvidjeti kakva će biti sudbina inicijative Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata za ponovnim osnutkom Drame na hrvatskom u Subotici koja je ove godine ponovno aktivirana i ljetos predložena (i predana) nadležnim gradskim i pokrajinskim predstavnicima. Kako je od tada proteklo pol godine, izostanak odgovora, odnosno šutnja iz Novog Sada i Gradske kuće najbolji su dokaz koliko zanimanje pokrajinskih i lokalnih (dakle »nižih državnih«) instanci vlada za interes jednog dijela građana Vojvodine, odnosno Subotice da Narodno kazalište to postane i u praksi

a ne samo na službenom pečatu ove kuće.

Čuđenje, i to najblaže kazano, ostaje tim veće kada se zna da je među glumcima, redateljima i općenito ljudima iz kazališta veliki broj onih sa »širim svjetonazorima«, onih koji su po prirodi svog posla – prije svega po komadima u kojima igraju i ulogama koje tumače – ne samo ogledalo društva i ljudskih karaktera nego i njegovi najbolji analitičari i kritičari.

A onda... možda tu i nije riječ toliko o njima (ili se to može bitno i najmanje odnosi na njih) koliko o administraciji birokraciji i upravi iznad njih koje, naravno, uvijek postavlja politika kao neku vrstu amortizera slobode i kanalizacije misli, pa makar se radilo i o najobičnijem komadu papira s nazivom »penepтоap – játékrend«. Sredstvo za uklanjanje takvih etičkih fleka odavno postoji i slično je osnovnoj ljudskoj higijeni: političare, kao i gaće, treba mijenjati što češće. Nedjelja je pravi dan za to.

Z. R.

Izložba božićnjaka u Subotici

Uprisutnjeno »betlemsko« čudo

Izložba božićnjaka u organizaciji Etnološkog odjela *Blaško Rajić* pri Katoličkom društvu *Ivan Antunović* poznata je uvertira u božićno ozračje u Subotici. I ovogodišnja izložba priređena je u predvorju Gradske kuće, a otvorena je u ponedjeljak, 11. prosinca. Izloženi su božićnjaci autorica iz Subotice, Tavankuta (HKPD *Matija Gubec*) i Sombora (HKUD *Vladimir Nazor*), a također prikazani su i božićnjaci u čijoj su izradi sudjelovala ili su ih izradila djeca iz vrtića *Marija Petković – Sunčica* i *Marija Petković – Biser* te učenici osnovnih škola *Ivan Milutinović* i *Matko Vuković* i srednje Kemijsko-tehnološke škole u Subotici.

Izrada božićnjaka karakteristična je za Hrvate u Bačkoj, a u pitanju je pleteni kruh/kolač koji se, kako mu ime kaže, pripravlja za blagdan Božića. Ukrašen je likovima i predmetima od tijesta prikazujući betlehemijski prizor rođenja Isusa (u puku zvan kao »betlem«). Počele su ga praviti salašarke kako bi uprizorile »betlem« koji djeca ili stariji ukućani nisu mogli vidjeti u udaljenoj crkvi. Tradicija se održala do danas, a božićnjak je uvršten među elemente nematerijalne kulturne baštine Hrvata u Srbiji. Kako je ovom prigodom istaknuto, plan je i da se zaštititi kao nematerijalno kulturno dobro na razini Srbije.

Odras iskrene pobožnosti

Izložbu je otvorio vlč. **Vinko Cvijin**, župnik župe Uskrsnuća Isusova u Subotici. Po njegovim riječima, božićnjak je prije svega »odraz iskrene pobožnosti i izričaj čovjekove silne želje biti sudionikom čudesne betlehemske noći«.

»Na božićnjaku vidimo Svemogućeg Boga u liku Nekog Djetešca, čudesnu betlehemsku noć na malenom kruhu, jednostavne ljude koji izrađuju umjetnička djela i siromaštvo koje postaje bogatstvo nematerijalne baštine jednog naroda. Pridodajmo tomu nevjerojatnu činjenicu da Betlehem dolazi od hebrejske riječi 'beit Lehem' što znači kuća kruha i da iz te kuće dolazi Spasitelj svijeta koji postaje Kruhom života vječnoga«, kazao je Cvijin.

Iako su se vremena promijenila i mnoge stvari postale dostupnije, kako je dodao, i dalje se prave božićnjaci.

»Na taj način ne samo što uprisutnjujemo betlehemsko čudo nego se spominjemo svih onih prije nas koji su nas svojom marljivošću i trudom zadužili, ljubavlju odgajali i vjeri naučili«, zaključio je Cvijin.

Prijenos vještine

Brojnošću radova i zastupljenošću različitih generacija izložba je pokazala da božićnjaci imaju svoju budućnost. Jedna od zastupljenih autorica je i **Klara Dujak** iz Subotice.

»Više od deset godina bavim se izradom božićnjaka, ali ne izlažem svake godine. Božićnjake su radile moja 'majka' i mama, ali nije me to privuklo, već sam počela na poziv **Ksenije Horvacki** i uz **Mariju Vukov**, legendu u pravljenju božićnjaka. Bez obzira na to što se zna što treba biti na božićnjaku, trudim se da svake godine bude nešto drukčije. Mislim da je prepoznatljivo kako izrađujem Mariju i Josipa, pravim manje životinja, a simbolika na kolaču je vezana za pet rana Isusovih i sedam radosti Blažene Djevice Marije. Također, pletem malo drukčije, a želja mi je iduće godine napraviti božićnjak kako su ga radile naše 'majke' i 'pramajke' – da kolač pečem zajedno s figurama. Što se vremena tiče, meni za božićnjak treba jedan cijeli dan, od ujutro do uveče«, kaže Dujak.

Osim božićnjaka, posjetitelji su mogli pogledati i prodajnu izložbu radova čiji su autori članovi Likovnog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice i Likovno-slamarskog odjela HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta.

U sklopu programa otvorenja izložbe nastupio je zbor *Raspjevane zvjezdice* pod ravnanjem **Marine Piuković** i u pratnji tamburaša HGU-a *Festival bunjevački pisama* te

Marija Milodanović koja je kazivala stihove **Alekse Kokića**.

Izložba se može pogledati do 15. prosinca, a realizirana je uz potporu Grada Subotice.

D. B. P.

Humanitarni vašar u Vajskoj

Pomoć potrebitim župljanima

U Vajskoj je na drugu adventnu nedjelju (10. prosinca) održan 4. humanitarni vašar u organizaciji župa sv. Jurja iz Vajske i sv. Ilije iz Bođana. Sav prihod od prodaje na vašaru namijenjen je župljanima u potrebi. Vašar je imao i goste – Hrvatsku kulturnu udrugu *Nikola Dogan* iz Hrtkovaca, Nikinaca i Platičeva, tj. članice njihove kreativne sekcije *Creativa*.

Program je započeo u crkvi koncertom djece koja su pjevala adventske pjesme. Za koncert je djecu uvježbavala **Kristina Ralbovski**. Vašar je održan u dvorištu crkve gdje su bili postavljeni štandovi na kojima su se mogli kupiti kolači, krafne, palačinke, topla čokolada, kuhano vino, te pečene kobasice u kifli i razni ukrasi. Veću količinu ušćećenih jabuka koje su odmah prodane pripremila je na starinski način **Silvija Mišković**. Članice *Creative* prodavale su ukrase koje izrađuju. Njima su se pridružile i domaće župljanke koje su se prethodnih dana družile u župnom stanu i također pravile ukrase. Božićno vrijeme je vrijeme darivanja, vrijeme mira, opraštanja i zajedništva, a ova župa to upravo već četvrtu godinu to pokazuje.

Kao i prošle, vašar je i ove godine imao donatore, a to su: poljoprivredno gospodarstvo **Ivice Iličića**, **Goran Petrović** (otpad *Petrović*), auto servis i vulkanizerska radnja **Gorana Miškovića**, kao i anonimni donator.

»Svim donatorima se od srca zahvaljujemo. Zahvaljujemo se i članovima našeg pastoralnog vijeća, koji su donijeli štandove, razvukli struju, kuhali vino i sve budno

promatrali. Veliko hvala i obitelji **Stipe Miškovića** koji već četvrtu godinu vrijedno peku kobasice, a njegov sin **Tomica** donira rakiju za naš vašar. Žene iz naše župe su podnijele najveći teret – od izrade ukrasa, pečenja palačinki, krafni, ukrašavanja štandova. Naša sakristanka **Amalija Šimunović** uradila je najveći dio oko organizacije vašara i na tome joj zahvaljujem«, rekao je župnik **Goran Vilov**.

Vašaru je, među ostalim, nazočio i predsjednik Mladeži DSHV-a **Marin Piuković**.

Žene iz Hrtkovaca i Vajske su se ovom prigodom bolje upoznale i razmijenile iskustva. Sada je red na vama da dođete kod nas, poručile su žene iz *Creative*.

A. Š.

Kontinuitet izazova i postignuća

Zaštita, očuvanje, njegovanje, revitalizacija i predstavljanje kulturne baštine Hrvata na prostoru Monoštora predstavljaju osnovne aktivnosti KUD-a Hrvata *Bodrog*. Sredstva za te aktivnosti osiguravaju se na natječajima.

»Prijavljujemo se na natječaj Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu. Putem ovih natječaja osiguravamo sredstva za nastupe Udruge u Hrvatskoj«, kaže predsjednik *Bodroga* **Željko Šeremešić**.

Kako navodi dopredsjednica i stručna voditeljica KUD-a **Anita Đipanov Marijanović** to se 2023. godine prije svega odnosilo na nastup udruge na 38. Festivalu folkloru jadranske Hrvatske *Na Neretvu misečina pala* koji je održan u Metkoviću, a koji je financiran putem 2. Javnog poziva za prijavu posebnih potreba i projekata od interesa za Hrvate izvan Hrvatske u svrhu ostvarenja financijske potpore iz 2022. godine, zatim nastup dječje skupine na Malom festivalu folkloru i baštine Osojnik 2023. u Osojniku koji je financiran putem 1. Javnog poziva za prijavu posebnih potreba i projekata od interesa za Hrvate izvan Hrvatske u svrhu ostvarenja financijske potpore iz 2023. godine, te nastup na manifestaciji *Piškorevački sokaci*, koji je također financiran sredstvima 2. Javnog poziva za prijavu posebnih potreba i projekata od interesa za Hrvate izvan Hrvatske u svrhu ostvarenja financijske potpore iz 2022. godine.

»Značajna sredstva dodijeljena su i za redoviti rad udruge odnosno za projekt 'Očuvanje, njegovanje, promocija, revitalizacija i popularizacija tradicijske baštine Hrvata na prostoru Monoštora' u 2023. godini putem natječaja Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan

Republike Hrvatske, Hrvatskog nacionalnog vijeća te Grada Sombora. Kroz ove natječaje u 2023. godini realizirali smo *Pokladni bal*, *Marijanski pučki festival*, Gastro manifestaciju *Sastali se alasi i bečari*, *Zavitni dan*, Književno-jezičnu manifestaciju *Divanim šokački* i *Božićni koncert*«, kaže Đipanov Marijanović.

Kako dalje navodi, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske putem raspisanog natječaja iz 2022. te 2023. godine osigurao je udruzi financijska sredstva za nabavu-otkup stare nošnje što se već može nazvati kontinuiranim sudjelovanjem u očuvanju materijalnog kulturnog naslijeđa monoštorskih Hrvata. Apliciranje za nabavu stare tradicijske nošnje predstavlja nastavak projektnih aktivnosti iz 2022. godine pri čemu se daje akcent na prikupljanje – nabavu stare tradicijske nošnje i raritetnih odjevnih predmeta. Predsjednik *Bodroga* Šeremešić navodi da su za nabavu-otkup nošnje dodijeljena financijska sredstva i od Osječko-baranjske županije. Za ostale nastupe, kako u Hrvatskoj tako i u Srbiji financijska sredstva dobijena su putem natječaja koje raspisuje Hrvatsko nacionalno vijeće i Grad Sombor. Za obnovu, adaptaciju i rekonstrukciju *Kuće naše župe* donirana su financijska sredstva od Osječko-baranjske županije i Grada Đakova, pa se može kazati da je to kontinuitet od početka obnove. »Udruga je sudjelovala i u projektu koje je organiziralo Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije Republike Hrvatske gdje su joj na temelju Javnog poziva za prekograničnu suradnju Hrvatske i Srbije kao partneru u projektu dodijeljena sredstva za postavku sistema grijanja putem toplotne crpke u objektu *Kuće naše župe*«, zaključuje Šeremešić.

H. R.

Izgradnja jaslji vrtića *Marija Petković – Sunčica*

Vremenski uvjeti odgodili otvaranje

Prije godinu dana započeli su radovi na izgradnji jaslji u sklopu vrtića *Marija Petković – Sunčica* u Subotici. Najavljeno je tada, ali i tijekom ove godine, kako je moguće da objekt bude završen i primi djecu već do Božića. No, kako navode iz Hrvatskog nacionalnog vijeća, otvorenje jaslja ipak neće biti ove godine već u prvoj polovici sljedeće.

»Iako majstori rade 'punom parom' i trude se ispoštovati rokove, vremenski uvjeti ne idu im u prilog. Hladno vrijeme, kiša i snijeg dosta su usporili radove, stoga je teško reći neki točniji datum kada će objekt biti stavljen u funkciju. Ono što je gotovo izvjesno, i u što vjerujemo, ako da Bog, otvaranje će biti u prvoj polovici 2024.«, rekla je predsjednica Izvršnog Odbora HNV-a **Karolina Bašić**.

Ona navodi kako su završene sve javne nabave te da su u tijeku završni građevinski radovi poput moleraja i fine montaže sanitarija i galanterije. Kaže i kako je površina koja je u dvorištu predviđena za igralište, spremna za montiranje istog. Kada je u pitanju vanjsko uređenje, trenutačno se radi farbanje okolnih zidova te uređenje parkinga i trotoara.

Gradnju jaslja, kao i prije više od dvadeset godina izgradnju vrtića, pokrenula je s. **Silvana Ivanka Milan**, dugogodišnja poglavarica, a sada ekonoma samostana sestara Kćeri Milosrđa u Subotici.

»Radimo svim srcem i nadamo se da će biti ostvarena naša davna želja da uz vrtić imamo i jaslje. U sklopu ovoga prostora bit će dvije jaslene skupine po 16 djece, a uz to će biti izgrađena kuhinja i apartman za potrebe samostana, a sve će stajati oko 200 tisuća eura«, rekla je s. Silvana prigodom polaganja kamena temeljca prošle godine.

Izgradnju jaslja u najvećem dijelu financira Vlada Republike Hrvatske u okviru kapitalnog projekta *Rasti gdje si posijan*. Projekt je to preko kojega Hrvatska pored izgradnje jaslja financira renoviranje i dogradnju vrtića *Anđeli čuvari* u Tavankutu i opremanje dječjeg igrališta u Subotici, vrtić *Marija Petković Biser*. U sva tri vrtića program se odvija na hrvatskome jeziku.

Vrtić *Marija Petković – Sunčica* otvorile su sestre Družbe Kćeri Milosrđa uz financijsku pomoć i podršku Katoličke službe za pomoć (CRS) još 2001. godine, a vrtić je nakon tri godine pripojen PU *Naša radost*.

J. D. B.

Kreativnost i glazba u susret blagdanima

U okviru tradicionalne manifestacije *Božić u Surčinu* Hrvatska čitaonica *Fischer* organizirala je 10. prosinca dva kulturna događaja. U prostorijama udruge otvorena je božićna izložba *Fischerove* kreativne sekcije dok je u župnoj crkvi Presvetog Trojstva održan koncert komornog ansambla 13 gudača sa solistima iz Beograda.

Njeguimo mir i prenosimo ga drugima

Božićna izložba održava se osmi put u Hrvatskoj čitaonici *Fischer*. Izložbu je otvorio surčinski župnik preč. **Marko Kljajić** nakon čega je održan kulturni program u kojem su sudjelovali mladi tamburaši surčinske udruge.

»Kulturnim programom poručili smo prisutnima da nas Božić zove na mir i tišinu. Poziva nas da njeguimo i čuvamo mir, ali ne samo za sebe nego da ga poklanjamo i

drugima. Nastojali smo taj mir prenijeti na okupljene župljane, jer kreativni rad upravo i jeste način rada koji zahtijeva ustrajnost, mir i veliko strpljenje. Tehnike su različite kao i prethodnih godina, ali ove godine vez je u prvom planu. Dominiraju religiozni motivi, ali ima i onih s likom Snjegovića i Djeda Mraza gdje se vidi dječji duh«, izjavila je voditeljica kreativne sekcije **Veronika Živanović**.

Klasika na dar

Prvi put u okviru božićne manifestacije u Surčinu održan je koncert klasične muzike, a nastupio je komorni ansambl 13 gudača sa solistima iz Beograda.

»Ovo nam je drugi koncert klasične muzike ove godine. Koncert je nastavak i produbljivanje suradnje s ovim orkestrom. Želja nam je koncertima klasične glazbe po-

dići razinu kulturnih sadržaja. Profesor **Ljubinko Lazić** u našoj udruzi radi s mladim tamburašima. Ove godine završava doktorsku disertaciju na Muzičkoj akademiji u Beogradu. Ponudio je organizirati koncert u našoj župnoj crkvi i predstaviti dio svog doktorskog rada, što smo sa zadovoljstvom prihvatili. Ovo je jedan lijep poklon za nas«, istaknula je predsjednica surčinske udruge **Katica Naglič**.

Komorni ansambl 13 gudača osnovan je 2021. godine. Nastupao je na festivalima i koncertima u Srbiji i Makedoniji.

»Kada sam se školovao u Münchenu, stalno smo svirali u katoličkim i protestantskim crkvama, sinagogama. Kada sam se vratio u Srbiju, poželio sam da tako bude i ovdje«, izjavio je član ansambla Ljubinko Lazić.

Koncert je održan pod dirigentskom palicom dr. **Srđana Sretenovića**, profesora violončela na Fakultetu muzičke

umjetnosti u Beogradu koji je i umjetnički voditelj ansambla.

»Bez obzira na to koliko se malo novca ulaže u klasičnu muziku, mi koji se bavimo ovom muzikom imamo svoju publiku i ljude koji prate naše koncerte i ja sam zadovoljan pažnjom publike koju dobija naš ansambl. Drago mi je što smo ovdje u Surčinu imali dobar prijem«, izjavio je dr. Sretenović.

Koncert u Surčinu održan je pod pokroviteljstvom Općine Surčin i JKP-a *Parking servis*.

Božić u Surčinu bit će nastavljen 28. prosinca susretom *betlemaša* iz Srijema. Nakon toga, 4. siječnja, slijedi božićni koncert te prikaz božićnih običaja. Tada će Surčinci predstaviti svoja tradicionalna jela koja se spremaju za Badnji dan.

S. D.

НУЖНОСТНА АРХИВ СУБОТИЦА
24000 Суботика, Трг слобода
1/III

e-mail: info@narhiv.rs

ISTORIJSKI ARHIV SUBOTICA

24000 Subotica, Trg slobode 1/III

tel./fax: – Dvorije: 024/334-033 – Služba zaštite arhivskog građa van Arhiva: 024/331-371

POVIJESNI ARHIV SUBOTICA

24000 Subotica, Trg slobode 1/III

SZABADKAI TÖRTÉNELMI
LEVÉLTÁR

24000 Szabadka, Szabadkai Tör 1/III

web: www.narhiv.rs

Del. broj UO-01-4/10-2023

Na temelju članka 35. i 36. Zakona o kulturi (*Službeni glasnik Republike Srbije*, broj 72/2009, 13/2016-ispr., 30/2016, 6/2020, 47/2021, 78/2021 i 76/2023), članka 18., 19. i članka 27. stavak 1. točka 10. Statuta ustanove Istorijiski arhiv Subotica – Istorijiski arhiv Subatica – Szabadkai Történelmi Levéltár – Povijesni arhiv Subotica (del. br. 01-120/-2023 od 07.06.2023. godine) i odluke Upravnog odbora Istorijiski arhiv Subotica – Istorijiski arhiv Subatica – Szabadkai Történelmi Levéltár – Povijesni arhiv Subotica broj UO-01-4/12-2023-XVII/5 od 17.11.2023. godine, Upravni odbor ustanove Povijesni arhiv Subotica, raspisuje

JAVNI NATJEČAJ

za izbor i imenovanje ravnatelja Istorijiskog arhiva Subotica – Istorijiskog arhiva Subatica – Szabadkai Történelmi Levéltár – Povijesnog arhiva Subotica

Raspisuje se javni natječaj za izbor i imenovanje ravnatelja Istorijiskog arhiva Subotica – Istorijiskog arhiva Subatica – Szabadkai Történelmi Levéltár – Povijesnog arhiva Subotica (u daljnjem tekstu: Povijesni arhiv), na mandatno razdoblje od četiri godine.

Kandidat mora ispunjavati uvjete kako slijede:

1. da je državljanin Republike Srbije;
2. da ima visoku stručnu spremu, VII. stupanj stručne spreme, na jednom od fakulteta: filozofski, filološki, pravni;
3. da posjeduje organizacijske sposobnosti;
4. da ima najmanje pet godina radnog iskustva u kulturi;
5. da protiv kandidata nije pokrenut kazneni postupak za djelo koje ga čini nedostojnim za obavljanje dužnosti ravnatelja;
6. da kandidat nije pravomoćnom sudskom odlukom osuđivan za kazneno djelo koje ga čini nedostojnim za obavljanje dužnosti ravnatelja.

Dokazi koji se prilažu uz prijavu na javni natječaj:

1. kratki životopis s podacima o dosadašnjem radnom iskustvu;
2. preslik uvjerenja o državljanstvu Republike Srbije;
3. ovjereni preslik diplome ili uvjerenja o stručnoj spremi;
4. dokaz o radnom iskustvu (preslik radne knjižice i/ili potvrda od poslodavca);
5. preslik izvatka iz matice rođenih;
6. uvjerenje da kandidat nije osuđivan (izdano od strane MUP-a Republike Srbije – PU prema prebivalištu kandidata);
7. uvjerenje da se protiv kandidata ne vodi kazneni postupak (izdano od strane mjesno nadležnog Osnovnog suda – prema prebivalištu kandidata);
8. prijedlog Programa rada i razvitka ustanove Povijesni arhiv za razdoblje od četiri godine.

Rok za dostavu prijave: Natječaj je otvoren 8 dana od dana objave.

Natječaj se objavljuje na: oglasnoj ploči Povijesnog arhiva, na internetskoj stranici Nacionalne službe za zapošljavanje, u listu *Subotičke novine*, u listu *Magyar Szó*, listu *Hrvatska riječ* i u listu *Danas*.

Adresa na koju se dostavljaju prijave na javni natječaj je: Upravni odbor Povijesnog arhiva 24000 Subotica, Trg slobode 1/III, s naznakom: »Prijava na javni natječaj za imenovanje ravnatelja Povijesnog arhiva – NE OTVARATI«.

Osoba zadužena za davanje obavijesti o javnom natječaju je Sanela Pletikosić, tel. 024/626-867.

Subotica, 17. 11. 2023.

Kornelia Weigner, predsjednica
Upravnog odbora

Naši gospodarstvenici (CLXXI.)

Jedini sončanski kamenoklesar

»U Sonti se zna: do Svih svetih spomenici moraju biti gotovi. Zimi stižu narudžbine, u proljeće kreću radovi, a najviše se radi tijekom jeseni«, kaže Vladimir Jakšić

Vladimir Jakšić iz Sonte jedini je kamenoklesar u tom selu, ali kako ni u nekoliko susjednih sela više nema majstora koji bi radili taj posao, narudžbi ima i iz Svilojeva, Prigrevice i Bogojeva. Po struci je Vladimir elektrotehničar, ali se izradom nadgrobnih spomenika bavi već 15 godina. Prvo je jednu sezonu radio kod starog sončanskog kamenoklesara, a kada je on otišao u mirovinu Vladimir je prihvatio njegov prijedlog da nastavi posao i otvori svoj obrt. Za početak imao je ne samo pomoć svog bivšeg majstora već i roditelja koji su financijski pomogli da kupi strojeve potrebne za obradu.

Nagovor starog majstora

Do otvaranja vlastitog obrta Vladimir je radio razne poslove i da nije počeo svoj vlastiti možda bi i on kao i drugi Sončani otišao iz sela.

»Majstor je vidio da mi posao kamenoklesara ide i krenuo me je nagovarati da poslije njegovog odlaska u mirovinu, a on je tada bio jedini kamenoklesar u selu, ja nastavim taj posao. Prihvatio sam«, priča Vladimir.

Za početak trebalo je opremiti radionicu najpotrebnijim strojevima. Tada se za izradu spomenika još koristio teraco, pa su bili potrebni kalupi za izlivanje, brusilice za kamen i osnovni alat.

»Poklopilo se da je otac odlazio u mirovinu i da je dobio otpremninu, pa mi je financijski pomogao. Roditeljima je bilo malo čudno što sam odabrao taj posao. I ja sam sam se dvoumio, ali izbor je bio ili otvoriti svoj obrt ili otići. Prvo je radionica bila na jednom iznajmljenom placu, a nakon dvije godine preselili smo je u našu kuću. Na početku nisam imao svoj prijevoz, pa je i tu trebalo snalaženje. Onda malo-po malo, pa sam kupio kamiončić, strojeve i alate koji su još nedostajali«, priča o razvojnem putu svog obrta Vladimir.

Ključna je bila i potpora supruge **Edite**, koja je Vladimirovu ideju prije 15 godina podržala riječima: »Ajmo raditi, kako tebe, tako mene«. Potpora nije bila samo na riječima već i kada je potrebno Edita Vladimiru pomaže i u poslu.

Najveći strah na početku bio im je hoće li imati dovoljno posla, jer je obrt specifičan. Na našu šaljivu opasku da

su u tom poslu klijenti uvijek sigurni, Vladimir odgovara da jeste tako, ali ljudi je u Sonti i okolnim mjestima sve manje.

»Prve dvije godine nisu bile lake, išlo se i u minus, ali nismo odustali. Bilo koji posao da smo počeli isto bi tako bilo na početku. Sada smo već poznati pa radimo i za susjedna sela«, kaže Vladimir.

Posao od koga se može živjeti

Posla u Vladimirovom obrtu najviše ima od proljeća do kasne jeseni, dok je tijekom zime mrtva sezona. »U Sonti se zna: do Svih svetih spomenici moraju biti gotovi. Zimi stižu narudžbine, u proljeće kreću radovi, a najviše se radi tijekom jeseni. I da ima onih koji bi spomenik željeli dobiti u zimu ne bi se mogao raditi, jer se obrada kamena radi strojevima koji špricaju vodu zbog prašine koja nastaje pri obradi kamena«, pojašnjava Vladimir.

Teraco od koga su se spomenici radili do prije 10-15 godina izbačen je iz uporabe, jer mu je rok trajanja bio ograničen, pa se sada kao materijal koristi prirodni kamen. Stiže iz uvoza, prvo u Arandjelovac, gdje su glavni uvoznici, a Vladimir kamen kupuje od trgovaca u Apatinu. Kamen je u pločama od četiri četvorna metra, različitih debljina.

»Najviše se traže oni najjeftiniji spomenici, a to su oni s malom pločom, što bi mi rekli 'jastuk'. Dolje je ploča i onda mala ploča ukoso postavljena. Cijena ovisi ne samo od izgleda spomenika već i od materijala koji se koristi. Jedan spomenik mogu raditi za tjedan i pol-dva tjedna.

Usporedo radim više spomenika. Sada često klijenti dolaze s fotografijama skinutim s interneta i traže baš takav spomenik. Sve se može uraditi«, kaže Vladimir.

Pojašnjava da se oblici prvo crtaju na kamenu koji se onda režu na stroju. Uglavnom radi sam, a kada ima više posla angažira i dodatnu pomoć. Kaže, želje se, bez obzira što u selima u kojima radi žive različiti narodi, ne razlikuju. Jedino što se kod Mađara u Bogojevu natpisi stavljaju na zadnju stranu.

Posao jeste fizički težak, ali s distance od 15 godina Vladimir kaže da nije pogriješio.

»Ostali smo u svom selu, nismo morali u Njemačku, može se živjeti od ovog posla. Radim kod kuće i tako gledano zadovoljni smo«, kaže jedini sončanski kamenoklesar.

U reklamu ne ulaže, a kaže i ne treba mu jer je najbolja preporuka zadovoljna mušterija. Cijene spomenika su od 700 eura, pa naviše ovisno od vrste materijala i izgleda spomenika.

»Najjeftiniji je materijal koji stiže iz Italije, ali dolazi i iz Indije, Kine, Afrike. Nekada su crni spomenici bili u modi, ali teški su za održavanje, pa se sada traže sivi. Granit koji kupujemo u osnovi je sive boje, ali ovisno od vrste njegovim brušenjem se dobivaju različite boje«, kaže sugovornik.

U svom obrtu Vladimir godišnje napravi oko 50 spomenika. Planova za veće proširenje nema, jer supruga Edita i on imaju jednu kći, pa posao nema tko naslijediti.

Z. V.

Fondacija Laze Mamužića, Rajić u Banatu

9. prosinca 1922. – *Subotičke novine* pišu da je 1. prosinca grupa mladih ljudi u Subotici napala franjevačkog gvardijana **Josipa Rukavinu** u njegovom uredu. Naime, gvardijan je toga dana služio zadušne mise s grobom-katafalkom, što je isprovociralo njegove napadače. Prvi prosinca je naime između dva svjetska rata slavljen kao dan ujedinjenja Kraljevine SHS i napadači su zbog toga smatrali da se grob-katafalk ne uklapa u ikonografiju.

10. prosinca 1933. – *Jugoslavenski dnevnik* donosi tekst **Stipana Matijevića**, kraljevskog bilježnika u Subotici. Matijević je bio prvi gradonačelnik Subotice poslije Prvog svjetskog rata. U svom članku Matijević se kritički osvrće na bunjevačke prvake **Lajču Budanovića** i **Blaška Rajića**, koji su igrali vidnu ulogu u priključenju Subotice Srbiji 1918. i osnivanju Bunjevačko-šokačke stranke 1920. Matijević, koji je tih dana bio gradonačelnik Subotice (1918. – 1920.), tvrdi da je Blaško Rajić vodio tajne pregovore s Lajčom Budanovićem u njegovoj rezidenciji (sv. Terezija) o smjeni gradonačelnika. Matijević također tvrdi da se tih godina protivio hrvatskim aspiracijama Lajče Budanovića i Blaška Rajića.

11. prosinca 1932. – *Jugoslavenski dnevnik* piše da je **Lazo Mamužić**, dobrotvor i dugogodišnji gradonačelnik

Subotice (od 1884. do 1902.), ostavio veliku fondaciju za bunjevačke studente i rimokatoličku crkvu. Dana 16. prosinca održat će se njemu i njegovoj supruzi rekvijem u Franjevačkoj crkvi.

12. prosinca 1936. – *Dan* piše da će sportski klub **Bačka** u Subotici, jedan od najstarijih nogometnih (loptačkih) klubova na prostoru bivše Jugoslavije, održati 12. prosinca proslavu 35. godišnjice svog postojanja. Zbog financijskih poteškoća **Bačka** će prirediti čajanku s prigodnim programom u Koncertnoj sali Gradskog kazališta.

13. prosinca 1924. – *Hrvatske novine* pišu da je predsjednik Vojvođanske pučke stranke **Blaško Rajić** boravio u Banatu. Rajić se savjetovao sa svojim pristašama u Banatu o sastavljanju kandidatske liste u banatskim okruzima.

14. prosinca 1945. – *Hrvatska riječ* piše da će 15. prosinca biti svečano otvorenje obnovljenog Hrvatskog prosvjetnog doma u Subotici. Hrvatski prosvjetni dom otvoren je 1930. u Harambašićevoj ulici broj 4. Bio je stjecište rada svih hrvatskih kulturnih udruženja, a kasnije Hrvatske kulturne zajednice (osnovane 1936. u prostorijama Subotičke matice). Za vrijeme okupacije Hrvatski prosvjetni dom je stradao od mađarske i njemačke vojske. Prilozima pojedinaca i zajmom skupljena su potrebna sredstva za obnovu Doma. Svečana akademija bit će održana u velikoj dvorani kazališta. Pozdravni govor održat će **Matija Evetović**. Na programu su i dvije recitacije, dvije točke solo pjevanja, a zborna pjevanje održat će HPD *Neven*. Nastupat će i Subotička filharmonija.

15. prosinca 1933. – *Jugoslavenski dnevnik* piše o **Franji Vojniću Zeliću**, međuratnom gradonačelniku Baje (Mađarska), koji je promijenio prezime u **Borbiró (Ferencz Borbiró)**. Prije nego je postao gradonačelnik Baje (za vrijeme Prvog svjetskog rata) bio je glavni bilježnik grada Subotice. Franjo Vojnić Zelić se 1931. stavio na čelo akcije za pomađarivanje imena i prezimena slavenskog življa (Srba, Slovaka, Hrvata itd.) u Baji i Bajskom trokutu.

Novi broj *Nade*

SRIJEMSKA MIROVICA – Treći ovogodišnji broj obnovljenog lista Srijemske biskupije – *Nada* ugledao je svjetlo dana te je dostupan u župama Srijemske biskupije. List donosi vijesti iz župa Srijemske biskupije, biskupijskog Caritasa te života Crkve. Tu su i rubrike duhovnosti i liturgije, *Biblijski kutak*, rubrika *Rad na sebi*. Među ostalim, u ovom broju nastavlja se s predstavljanjem hrvatskih udruga u Srijemskoj biskupiji, a tu su i tekstovi o Moroviću te o običaju zvonjenja za pokojne u Surčinu. Možete pronaći i rubriku E-katolik koja donosi prvi dio predstavljanja korisnih aplikacija i portala s katoličkim sadržajem.

Više informacija o listu možete pronaći na: www.srijem-biskupija.rs.

Koncert pjesama Olivera Dragojevića

SUBOTICA – Poznati subotički vokalni solist **Marko Žigmanović** u suradnji s HKC-om *Bunjevačko kolo* priređuje koncert pod nazivom »Ostale su pisme Olivera Dragojevića«. Žigmanović će sa svojim bendom podsjetiti publiku na najveće hitove poznatog splitskog pjevača. Koncert će biti održan u petak, 22. prosinca, u svečanoj dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo*, s početkom u 20 sati. Ulaznice po cijeni od 500 dinara mogu se kupiti u *Bunjevačkom kolu* i u kafeu *Brokat*.

Tiha noć u Đurđinu

ĐURĐIN – HKPD Đurđin priređuje božićni program pod nazivom *Tiha noć u Đurđinu* u idući petak, 22. prosinca, u župnoj pastoralnoj dvorani *Otac Gerard Tomo Stantić* u Đurđinu, s početkom u 18 sati. U programu sudjeluju djeca i mladi s pjesmama i igrokazom, moći će se pogledati izložba božićnjaka, a nakon programa bit će upriličeno druženje uz kuhano vino, čaj i medenjake.

Božićni koncert u Subotici

SUBOTICA – Tradicionalni Božićni koncert u Subotici, 33. po redu, bit će održan u idući petak, 22. prosinca, u Velikoj vijećnici Gradske kuće. Na repertoaru će biti bo-

žićne pjesme iz Bačke i Hrvatske, kao i iz drugih dijelova svijeta. Sudjeluju Katedralni zbor *Albe Vidaković* i dječji zbor *Zlatni klasovi* pod ravnanjem **Miroslava Stantića**, Subotički tamburaški orkestar i STO choir singers pod ravnanjem **Marijane Marki**. Nastupit će i vokalni solisti **Aleksandra Ušumović Pletikosić**, **Emina Tikvicki**, **Jakov Vukov**, **Marija Kovač**, **Bojan Bukvić** i **Antonija Dulić**. Početak je u 19 sati.

Poziv književnim autorima za slanje rukopisa

SUBOTICA – Nakladničko vijeće NIU *Hrvatska riječ* poziva književne autore i autorice iz Srbije koji stvaraju

na standardnom hrvatskom jeziku ili na dijalektalnim govorima Hrvata da šalju svoje neobjavljene rukopise radi njihove moguće objave u idućoj, 2024. godini. Rukopise je potrebno poslati u elektroničkom obliku na e-mail: naklada@hrvatskarijec.rs. Rok za slanje rukopisa je do 31. prosinca 2023. godine.

O uvrštenju rukopisa u nakladnički plan za 2024. godinu odlučivat će Nakladničko vijeće. Prispjeli rukopisi ne vraćaju se autorima.

Božićni pjevački i folklorni koncert u Tavankutu

U Tavankutu se prvi put održava serija događaja pod nazivom *Advent u Tavankutu*, koja je započeta 2. prosinca paljenjem prve adventske svijeće na Etno salašu *Balažević*. U sklopu ovog programa protekloga vikenda održana su i dva božićna koncerta – pjevački i folklorni.

Pjevački koncert

Pjevački koncert održan je u subotu, 9. prosinca, u crkvi Presvetog Srca Isusova gdje su, uz pjevačku skupinu

(zbor) folklornog odjela domaćeg HKPD-a *Matija Gubec*, nastupili i Ženska pjevačka skupina *Prelje* iz HKC-a *Bunjevačko kolo* te tamburaši HGU-a *Festival bunjevački pisama* iz Subotice.

Gupčeve pjevače pripremila je profesorica glazbene umjetnosti **Emina Tikvicki**, koja je ujedno i ravnala koncertom.

»Zbor koji je nastupao počeo je u listopadu s radom i pripremom za ove božićne koncerte. To je sad sve novo, pokrenuli smo ovo kako bi se glazbene tradicije u selu nastavile i prikazale«, rekla je Emina Tikvicki.

Četrdeset mladih, odjevenih u tradicijske zimske bunjevačke nošnje, izveli su božićni program koji je otvoren numerom *Veseli se Majko Božja*. Osim nje, publika je imala prilike čuti i *Diva Mati ditešce*, *Srična noć je prispila* kao i *Spavaj mali Božiću* u solo izvedbi **Milice Tikvicki** uz pratnju tamburaša.

Ženska pjevačka skupina *Prelje* počela je s radom 2018. godine i okuplja djevojke koje su pored tradicijskog plesa, voljne izučavati tradicijsko pjevanje iz raznih krajeva naše regije. Voditeljica skupine je **Ines Bajić**. One su za ovaj koncert pripremile pjesme *U to vrijeme godišta*, *Poslan bi Anđel Gabrijel*, *O Betleme grade slavni*, *Raduj-te se narodi* i *Hajte braćo da idemo*. Koncert su zatvorili pjevači iz Tavankuta s pjesmom *Zdrav budi mili gost*.

Folklorni susret

Božićni folklorni koncert održan je u nedjelju, 10. prosinca, u mjesnom Domu kulture. Osim folkloraša domaćeg HKPD-a *Matija Gubec*, publika je imala prigodu vidjeti i nastupe članova gostujućih udruga – KUD-a *Diša Đurđević* iz Vreoca kod Lazarevca (Srbija) i KUD-a *Baranjski Šokci* iz Topolja (Hrvatska).

»Tema ovogdišnjeg božićnog folklornog koncerta bili su običaji, dakle svi KUD-ovi su nam predstavili neke od običaja iz svog

Betlemari

Obnovljeni betlemari će tijekom predbožićnih dana obilaziti obitelji u selu i time navješćivati Božić. Prikupljeni darovi koje betlemari dobiju bit će proslijeđeni u humanitarne svrhe. Betlemari će pohoditi i ponoćnu misu u tavankutskoj crkvi.

vratili, dok folklor nije nanovo krenuo, ali evo posljednjih nekoliko godina imamo odličnu suradnju, Bunjevci i Šokci iz Bačke dolaze svake godine na naše programe u Draž i Topolje, uključujući naravno i *Matija Gubec* iz Tavankuta i evo sad smo mi dobili priliku uzvratiti susret što nam je iznimno drago«, kaže Golubov.

Mina Golubović iz KUD-a *Diša Đurđević* kaže kako su se s KUD-om iz Tavankuta upoznali u Bosni i Hercegovini, točnije u Devetku.

»Jako smo se lijepo družili i nakon toga smo pozvali Tavankučane na naš dječji festival, koji je bio međunarodnog karaktera s predstavnicima iz svih država bivše Jugoslavije. Zadovoljni smo i nastupom i prijemom, pogotovo što je ovo prvi put da smo ovoliko na sjeveru, nastupali smo nekad u Vojvodini ranije, ali u Novom Sadu i u manastiru Petkovica, tako da smo sada prvi put u Subotici i u Tavankutu«, kaže Golubović.

U okviru *Adventa u Tavankutu* održano je već nekoliko događaja: upaljene su prva i druga adventska svijeća na Etno salašu *Balažević*, otvorena je božićna izložba, u školi je priređen vašar dječjih rukotvorina, a djecu je »posjetio« Mikulaš (Sv. Nikola). Treća i četvrta adventska svijeća bit će upaljene u subotu, 16. i 23. prosinca u 18 sati na Etno salašu *Balažević*. U subotu, 16. prosinca bit će održan i Božićni vašar uz ponudu kuhanog vina, zamedljane rakije, *fanaka* (krafni), čaja, a tri-desetak izlagača iz okolnih mjesta ponudit će svoje rukotvorine i autohtone proizvode. Za dobru zabavu pobrinut će se tamburaški sastav *Amanet*.

I. B.

kraja«, rekao je voditelj folklornog odjela HKPD-a *Matija Gubec* **Darko Prčić**. Tavankučani su tako prikazali obnovljeni običaj *betlemara*, mladića koji idu po obiteljima i najavljaju Božić.

Filip Golubov iz KUD-a *Baranjski Šokci* kaže da je zadovoljan prijemom i da vole doći u Tavankut.

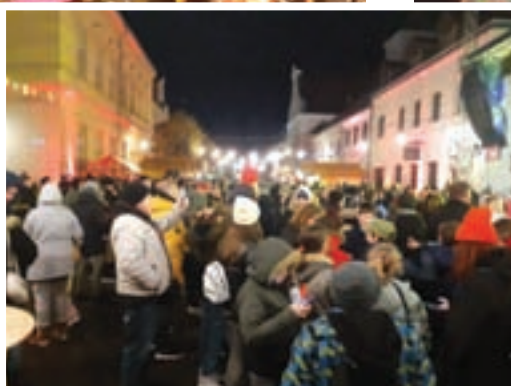
»Suradnja između naše općine i Tavankuta seže još davno u povijest, nakon rata je tu došlo do malo zatišja, s naše strane je to bilo komplicirano dosta, dok se ljudi nisu

Vrijedi posjetiti...

Advent u Osijeku

Vrijeme je došašća, vrijeme kada se katolički vjernici pripremaju i pripravljaju za predstojeće božićne blagdane. Četiri svijeće bit će, na koncu adventskih nedjelja, upaljene i zasjat će snagom novoga Kristova rođenja. A tijekom ovoga prekrasnoga vremena u posljednjem kalendarskom mjesecu predstoje nam lijepe trenuci radosnog iščekivanja. Kako bi oni bili još ljepši, veći gradovi običavaju svakoga prosinca upriličiti adventske manifestacije i u blagdanskom ozračju istaknuti svoju ljepotu i povijesne vrijednosti. Tako je i ove godine, kao i mnogih prethodnih, i najveći slavonski grad u petak, 1. prosinca, svečano otvorio svoj *Advent u Osijeku 2023*. A samo dan kasnije i mi smo bili tamo i doživjeli svu njegovu ljepotu.

Osječka Tvrđa u blagdanskom ozračju

Osječka Tvrđa nije slučajno izabrana za centralnu lokaciju na kojoj se Osječani i njihovi gosti svake godine vesele i slave radosno iščekivanje nadolazećih božićnih blagdana. Jer ovaj zidinama utvrđeni prostor bio je u 18. i 19. stoljeću jedan svojevrstni manji multietnički polis u kojemu su svoje domove, pored domicilnog stanovništva, imali i doseljenici iz tadašnje Ugarske, Njemačke, Štajerske, Moravske, Italije, Francuske, Bugarske... I upravo u njegovom središtu nalazi se jedan od najstarijih osječkih trgova – Trg Sv. Trojstva (nekada Vinski trg) na kojemu je

i centralna adventska postavka brojnih ukrašenih borova uz koje je smještena i glavna atrakcija – golemi panoramski kotač *Sky View* (35 m, 24 kabine, najviši u Hrvatskoj). A kada se od šetnje i obilaska kulturnih znamenitosti Tvrđe ogladni i ožedni, na obližnjem Trgu Jurja Križanića nalazi se izobilje raznih vašarskih delicija. Slanih i slatkih, kako tko voli, a isto je i s brojnim hladnim ili toplim napitcima od kojih ipak najviše dominiraju, obzirom na niske večernje temperature, čajevi i kuhano vino. Konačno, u Franjevačkoj ulici će se tijekom cijeloga mjeseca odigravati i glazbeni koncerti (klapa *Intrade*, *Vatra*, *Songkillers* i dr.), a mi smo u subotu navečer svjedočili odličnom nastupu *Vanne*. Umjesto previše riječi, ukoliko budete imali prilike i želje za odličnim adventskim ugođajem u živoj povijesnoj, gradskoj jezgri onda nema dileme. Pravac Osijek! Prema najavama organizatora (Grad Osijek, Turistička zajednica i Kulturni centar Osijek), na sve tri navedene lokacije *Advent 2023* trajat će sve do 31. prosinca.

D. P.

Parni valjak za Novu 2024.

Tvrđa će dočekati Novu godinu uz poznati zagrebački sastav *Parni valjak* i tako na najljepši način završiti ovogodišnji *Advent*.

Božićni koncert u Monoštoru

Sritna noć je prispila

U organizaciji KUDH-a *Bodrog* u Monoštoru je u subotu, 9. prosinca, održan tradicionalni božićni koncert pod nazivom *Sritna noć je prispila*. Nastupili su: Ženska pjevačka skupina *Kraljice Bodroga*, Muška pjevačka skupina *Bodroški bečari*, dječja skupina KUDH-a *Bodrog* uz pratnju Malih monoštorskih tamburaša te kao posebni gosti – vokalni ansambl *Quadrivia* iz Sombora.

Posjetitelji su ovaj put mogli čuti ne samo tradicionalne božićne napjeve s ovih prostora već i pjesme stranih autora. Program je vodila **Anita Đipanov Marijanović**, a ulomke tekstova s božićnim sadržajem čitala je **Aleksandra Balog**. Program je obogatio recital članova *Bodrogove* dječje sekcije.

Manifestaciju su financijski podržali Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Hrvatsko nacionalno vijeće.

Ž. Š.

Župa Marija Majka Crkve, Subotica

Humanitarni advent

Subotička župa Marija Majka Crkve organizirala je u subotu, 9. prosinca, treći po redu humanitarni adventski vašar. Prikupljeno je 173.500 dinara. U ponudi je bilo kolača, palačinki, *hot-dogova*, kuhanog vina, raki-je, mogli su se kupiti i ručni radovi... Nastupio je i dječji zbor župe pod vodstvom kantora **Marka Bonića**. Vašaru je nazočio i subotički biskup mons. **Franjo Fazekas**.
H. R.

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata

Leksikon i na mrežnoj stranici ZKVH-a

I na mrežnoj stranici Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata (www.zkvh.org.rs) od početka prosinca može se čitati *Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca (od 1. do 15. sveska)*. *Leksikon* izlazi u nakladi Hrvatskog akademskog društva od 2004., a obrađuje prošlost i sadašnjost Hrvata u međurječju Dunava i Tise, od Senandrije (srpski Sentandreja, mađ. Szentendre)

na sjeveru, do Novoga Sada na jugu. Osim događaja, osoba, udruga i institucija nedvojbeno hrvatske naravi, u *Leksikon* se uvršćuju i druge pojave koje nisu primarno vezane za *Bunjevce*, *Šokce*, *Race*, *Dalmatine* i druge podunavske Hrvate, ali su bile ili jesu od utjecaja na ovdašnje hrvatsko stanovništvo.

Od tvrđave do crkve i samostana

U kapeli Crne Gospe u franjevačkom samostanu u Subotici 9. prosinca obilježeno je 300 godina od kada je odlučeno da se subotička vojna tvrđava preda franjevcima i preuredi u crkvu i samostan, o čemu je 6. prosinca 1723. godine Dvorsko ratno vijeće u Beču izdalo potvrdu.

Inicijator obilježavanja godišnjice i predavač na znanstvenom skupu bio je mr. sc. **Bela Tonković**. On je u predavanju uz mnoštvo podataka i opisa povijesnih okolnosti pojasnio što je prethodilo ovom činu.

»Nakon oslobođenja od Turaka 1686. godine naši preci iz Slavonije i Dalmacije, nazivani Dalmatima, su pod zaštitom vojske prešli Dunav i naselili se u Baji, Subotici i Somboru, a ne u Segedinu kako je bilo predviđeno. U Bajski trokut dolaze, jer su izbornom knezu **Maksimilijanu II. Emanuelu** obećali da će za njegov vojni pohod u IV. velikom bečkom ratu dati vojnike, a za uzvrat im je obećan status slobodnih ljudi i sloboda naseljavanja. Najveći dio stiže 1687. u Suboticu gdje nalaze svoje sunarodnjake u najvećim mjestima Dalmatina, Ludašu i Verušiću. U kronici subotičkog samostana stoji da su naselili naselja Ludaš, Bajmak, Žednik, Verušić, Kireš, Miljkut, Boršod, Kunbaju, Almaš i druga. U ovom ratom opustošenom području život je bio težak. Turci su stalno nasrtali preko Tise, ali i Kuruci – vojska Erdeljske kneževine, te su naši preci živjeli nesigurno i sakrivali se. Godine 1702. je postalo toliko neizdrživo da su morali otići, najveći dio u Petrovaradin pod zaštitu Carske vojske, a vratili su se 1712. godine, poslije potpisivanja mira u Satmaru, te tada počinje pravo naseljavanje i razvitak Subotice«, naveo je među ostalim Tonković.

Franjevci dušobrižnici

Povijest dušobrižništva franjevaca iz segedinskog franjevačkog samostana koji je preživio sve vrijeme tur-

ske okupacije te je tamo bilo i braće koji su govorili »dalmatinskim«, tj. hrvatskim jezikom, datira od 1637. godine. Tada je za dušobrižnika imenovan o. **Franjo Banjolučki**, a segedinski franjevci vode i matice krštenih od 1. listopada 1687. kada je prvi upis u maticu. Matice su sačuvane do danas, ali do 1717. podaci su se vodili u Segedinu, a od 1717., kada je ustanovljena rezidencija i franjevci stalno nastanjeni u Subotici, vode se u subotičkom samostanu. Po maticama krštenih se vidi da se iz godine u godinu povećavao broj stanovnika i broj krštenih. Zbog povećanih potreba godine 1695. vojna vlast je predala franjevcima bivšu tursku konjušnicu za bogoslužje i dvije prostorije za stan franjevcima. Prvi svećenik u Subotici je bio o. **Jeronim Gubanović**, a kako se povećavao broj krštenih više nije bio dostatan samo jedan svećenik, već 1717. u Suboticu dolazi i o. **Gregorius Szagel**. Širenjem katoličkog stanovništva uvidjelo se da je potreban veći prostor za bogoslužje, a on se mogao dobiti jedino na uštrb postojećeg prostora u Kaštelu. Kako je na katu stanovala obitelj kapetana **Jakova Sučića**, rješenje se tražilo u njegovom iseljavanju, kao i onih časnika koji su nakon povratka iz Petrovaradina oko kaštela sagradili kućerke.

Strpljivost u rješavanju potreba

»Da bi se taj problem riješio, kako piše ljetopisac subotičkog samostana **Danijel Zavodski**, franjevci su poslali pismo u Beč s molbom da se dopusti gornji dio kaštela u kojemu živi kapetan Jakov Sučić, prepustiti za proširenje crkve i stan franjevcima. O tome je obaviješten i provincijalni ministar **Josip Bede** koji šalje molbu zapovjedniku tvrđave Segedinu grofu **Despilliersu**, te Dvorsko ratno vijeće 18. svibnja 1718. izdaje vojnoj upravi naredbu za iseljavanje kapetana, koji se tomu protivio. No, general **Franjo Despilliers**, segedinski zapovjednik, je od **Karla VI.** isposlovao da se utvrda pretvori i preuredi u crkvu manje braće strožeg obdržavanja pravila provincije Presvetog spasitelja. Tako je u Dvorskom ratnom vijeću u Beču 6. prosinca 1723. godine odlučeno da se kompletno sve preda franjevcima u subotičkoj rezidenciji, o čemu je primljena i pečatom ovjerena potvrda. Kapetan se iselio 1724., ali je strpljivošću i blagošću franjevac taj proces riješen bez spora, na prihvatljiv način za obje strane. Do stvarne primopredaje cijele utvrde i zemljišta došlo je tek 15. rujna 1729. nakon što su kućerci časnika oko samostana otkupljeni, a obnova i dogradnja crkve počinje godine 1730.«, završio je predavanje Tonković. On je napomenuo i da je o ovoj temi sačuvano jako puno dokumenta, ali je malo toga istraženo.

N. Skenderović

Konstituiran Zbor savjetnika Subotičke biskupije

Subotički biskup **Franjo Fazekas** imenovao je članove Zbora savjetnika Subotičke biskupije, koji su 7. prosinca položili ispovijest vjere i prisegu vjernosti te održali konstitutivnu sjednicu.

Članovi novog saziva Zbora savjetnika su generalni vikar **Željko Šipek**,

sudski vikar dr. **Ivica Ivanković Radak**, ekonom **Mirko Štefković**, katedralni župnik mons. **Stjepan Beretić**, župnik župe sv. Antuna u Bečeju **László Pósa**, župnik župe Isusa Radnika u Subotici mons. dr. **Géza Zapletán**, župnik župe sv. Roka u Subotici mons. dr. **Andrija Anišić**, župnik horgoški **Ákos Gutási**, župnik temerinski dr. **Tibor Szöllösi** i župnik srbobranski **Tibor Zsúnyi**.

Biskup je članovima savjetnicima zahvalio što su prihvatili odgovornu službu te im poručio da računa na njihovu svesrdnu potporu, a potom ih je ukratko upoznao s aktualnim izazovima i problemima s kojima se biskupija suočava.

Izvor: Tiskovni ured
Subotičke biskupije

Tekst i fotografija: Hajnalka Illés

U susret blagdanima

15. prosinca – Drinske mučenice
17. prosinca – 3. nedjelja došašća – Materice
24. prosinca – 4. nedjelja došašća – Oče; Badnjak, Adam i Eva
25. prosinca – Rođenje Isusovo – Božić
26. prosinca – Stjepan Prvomučnik
27. prosinca – Ivan, apostol i evanđelist; Janko
28. prosinca – Nevina dječica; Mladen

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Završetak došašća

Približavamo se polako završetku došašća, pa se tako i naše pripreme za proslavu Božića privode kraju, a i radost zbog dolaska Spasitelja približava se svom vrhuncu. Iako sve u vezi s Božićem izgleda tako bajkovito, duhovna priprava može biti uistinu teška, što ne znači da joj se umanjuje radost. Iako možda još uvijek nismo pripremili svoj duh za susret s Novorođenim, ostalo nam je još tjedan dana. A za ovaj posljednji tjedan pripreme Pavao nam kroz poslanicu Solunjanima daje snažne poticaje, koji nam mogu biti poput svjetionika u tjednu u kojem i komercijalizacija Božića ulazi u svoj vrhunac.

Vjernička radost

Pavao poručuje: »Uvijek se radujte! Bez prestanka se molite! U svemu zahvaljujte!« (1Sol 5,16-18). U ovome je bit kršćanskoga života. Onaj tko je povezan s Bogom uvijek je radostan. To ne znači da u njegovom životu nema patnje, da mu je sve onako kako bi on želio da mu bude. Ipak, on je radostan. Ta radost nema veze s ovozemaljskim blagodatima i uspjesima, ona dolazi od samoga Boga. Božja prisutnost čovjeka čini radosnim i u trpljenju, jer čovjek zna da je trpljenje volja Božja koja je na njegovo veće dobro. Pavao na drugom mjestu kaže: »Bog u svemu na dobro surađuje s onima koji ga ljube...« (Rim 8, 28). Zato je onaj koji trpi s Bogom uvijek radostan i radošno grli svoj križ. Vjernik u patnji ne očajava, ne klone, ne odustaje, jer zna da je Bog uz njega, da će na kraju svoga teškog puta biti nagrađen. Ali te nade koje u svom srcu nosi nisu vezane za prolaznost ovoga svijeta, zato je on u stanju radovati se iako je pritisnut patnjama.

Molitva i zahvalnost

Pavao poziva vjernike da bez prestanka mole. To je nemoguće, mislit

će netko, jer ako molimo bez prestanka ne možemo ništa drugo raditi. Molitva nije samo recitiranje onoga što smo nekada davno naučili napamet. Takva molitva čak za Boga ne vrijedi, a Isus je naziva brbljanjem. Molitva je uzdizanje duše prema Bogu. U molitvenom ozračju možemo biti što god radili, čak i ako ne izgovaramo molitve. Svoje misli možemo usmjeriti k Bogu u svakoj situaciji. Čovjek može sve raditi s Bogom, a to je molitva bez prestanka.

I konačno: treba u svemu zahvaljivati, jer sve što imamo i što jesmo, sve što nas okružuje dolazi od milosrdnog Boga, koji nas neizmjerljivo ljubi i obasipa nas brojnim darovima. Ti su darovi mnogo veći i vrijedniji od onoga što bismo sami sebi poželjeli. Čak iako nekad ne prepoznamo darove Božje, ako mislimo da ne čuje naše molitve i dopušta prekomjernu patnju, čak i tada treba zahvaljivati. Jer sve što od njega primamo milost je, kojoj ćemo možda tek u budućnosti uvidjeti vrijednost i veličinu. Vjernik zahvaljuje uvijek i za sve, jer zna da živi zahvaljujući Božjoj dobroti i ljubavi, te da će se na koncu ovoga života radovati u vječnosti zahvaljujući toj istoj ljubavi i dobroti.

Biti radostan vjernik koji bez prestanka moli i u svemu zahvaljuje je ono što će nas odvesti bliže k Bogu ovoga Božića. To je recept s kojim ćemo se ovoga prosinca uistinu radovati zbog Spasiteljeva rođenja, a ne zbog nekih trivijalnih razloga, koji u konačnici obezvjeđuju istinsku božićnu radost i potiskuju smisao ovoga blagdana. A kada se potrudimo došašće završiti radujući se, moleći i zahvaljujući, bit će nam lakše tako nastaviti i nakon Božića, jer Pavlov poziv na takav život nije samo za blagdane već kršćanin u takvom nastojanju treba provoditi svoje dane, pripravljujući se za svoj konačan susret s Gospodinom.

Odjeća i rukotvorine stari više od stoljeća

»Čuvajući starine, čuvam uspomene«

»Za mene sve te stvari imaju posebnu vrijednost. Sigurna sam da će to netko prepoznati i da će doći vrijeme kada će se starine više cijeliti«, kaže baka Anica Pinterović iz Gibarca

Oumijeću pisanja poezije bake **Anice Pinterović** iz Gibarca već smo pisali u našem tjedniku. No, osim što piše pjesme u kojima nastoji sačuvati uspomene na svoje selo, crkvu, ljude i običaje, ova 87-godišnja baka čuva i odjeću i rukotvorine stare više od 100 godina. Svaka od sačuvanih stvari ima svoju priču i za nju osobno od velike je važnosti. Rado je prihvatila ispričati priču o njima i predstaviti ih našim čitateljima.

Oaza mira i sjećanja

Primila me je u svoju sobu koja je, kako kaže, njena oaza mira, u kojoj piše pjesme okružena sjećanjima. Ponosno otvara svoje ormare i iz njih brižljivo vadi maminu, tatinu, svekrvinu odjeću, ručno tkanu na pamuku i svili, te dijelove gibaračke narodne nošnje i rukotvorina izrađenih prije više od 100 godina.

»Ja sam ratno dijete. Rođena sam 1937. godine. U to vrijeme nismo imali mogućnosti kupovati odijela. Nasljeđivali smo ih. Bilo je djevojaka čije mame nisu imale puno stvari pa su posuđivale od tetaka, strina, susjeda. Imala sam sreću da je moja mama imala puno odjeće, a puno toga je sama šivala. Većinu sam uzimala od nje i nosila za svečane prilike, a kasnije kada ih više nisam nosila, zadržala sam ih«, kaže baka Anica i dodaje: »Vjenčano odijelo svoje majke poklonila sam prijateljici iz Novog Sada za etnografsku izložbu. Među stvarima koje čuvam su ručni radovi moje majke koje je sama izradila i poklonila mi ih kada sam se udavala. Drugi dio stvari koje ja čuvam naslijedila je od svojih roditelja. S velikom ljubavlju čuvam majčina i svekrvina odijela, skute, marame, kecelje, oplečke, oglavlja, kao i veliki broj ručno vezanih i šlinganih rukotvorina koje su brižno i s ljubavlju radile moja baka i mama«.

S koljena na koljeno

Među njima poseban dojam ostavljaju crni komplet odijela, bluza i suknja od ručno tkane svile te ručno rađena bluza s pregršt detalja njene svekrve.

»Nosila sam ih dugo, dok sam bila djevojka i kad sam se udavala. Crni svileni komplet nosila sam u doba godine kada smo u korizmi i došašću svi nosili crno. Rado sam nosila i šarenu ručno izrađenu bundu, a kupljena je mojoj mami. I danas je čuvam. Na svete mise i svatove nosili smo svečanu odjeću. Svaki praznik značio je različitu odjeću. Dok smo tijekom korizme i došašća nosili crno, za Cvjetnicu smo oblačili šarena odijela s cvjetićima. Na Veliku subotu i polnoćku nosili smo bijelo odijelo, a na uskrsoj misi, svileni ruho«, prisjeća se naša sugovornica.

Najstariji odjevni predmet u njezinu ormaru je svekrvina vjenčana rekla i »krajevi« (oglavlja) za glavu. Stari su oko 100 godina.

»Ujutru kada bi ustale, žene su se češljale, plele kosu, stavljale bi okosnice a zatim maramu. Mlade žene bi na glavu stavljale 'krajeve', ručno rađene od svile s izvezanim detaljima. Sačuvala sam tri oglavlja, različitih boja koje sam također naslijedila od svoje majke.«

Trajna uspomena s poštovanjem

A osim odjevnih predmeta, s ponosom nam pokazuje rukotvorine: šlingane i izvezene stolnjake, izvezene ručnike za svatove, ručno tkane ponjave, izvezene jastučice, »trpeznike«, vunene prekrivače za krevet.

»Sve te stvari mi puno znače. Gledajući ih, u mislima hodam kroz svoj život. Na sve radove svoje majke gledam s velikim divljenjem i poštovanjem. Baka je od ma-

lih nogu učila tkati. Često plačem gledajući ih i pomislim kako je sve to uspjela uraditi bez struje. Žene su joj dolazile i ona ih je učila. Imala je poseban dar za taj rad. Sretna sam što je moja mama bila tako darovita i sposobna i što mi je ostavila toliko stvari za uspomenu.«

Posebno su joj draga sjećanja na tradicijska događanja u selu.

»Moje selo sam uvijek voljela kao i sve svečanosti koje su se obilježavale u selu. Svako doba godine imalo je svoje čari i razloge za radost: Božić, poklade, Marindan, kirbaj, igranke, berbe grožđa i kukuruza. Živjeli smo za te dane. Nismo imali puno novaca, ali smo bili sretni. Družili smo se, redovito okupljali jedni kod drugih. Bilo je puno radosti i svako vrijeme je na svoj način bilo posebno i radosno.«

Također kaže, želja joj je sve sačuvane stvari pokloniti svojim snahama i unuci. Ako ih ne žele, ne bi voljela da se bace nego da se vrate u škrinju koju joj je majka dala kada se udavala.

»Vjerujem da će se naći netko tko će prepoznati njihovu vrijednost, jer ne bih voljela da budu bačene nakon moje smrti. Voljela bih da se one podijele i sačuvaju. Za mene sve te stvari imaju posebnu vrijednost. Sigurna sam da će to netko prepoznati i da će doći vrijeme kada će se starine više cijeniti«, kaže na kraju razgovora baka Anica.

S. D.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, Služba za zaštitu okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA PROJEKTA NA OKOLIŠ

Nositelj projekta Grad Subotica, Subotica, Trg slobode br. 1, podnio je dana 5. 12. 2023. godine Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na okoliš projekta: »Izgradnja javne kanalizacijske mreže u Subotici« na k. p. br. 4513, 14790/5, 14525, 14790/4, 11880, 11826, 14546/6, 14550/2, 11831, 14332/4, 1438/2, 1438/1, 25513, 17453, 17569, 25503, 5384/1, 2125, 900/23, 900/22, 5384/1, 5329/1, 5328/2, 655/5, 5330/1, 665/1, 661, 674/10, 5325/1, 5323, 5322, 5327, 681/1, 5324/1, 5321, 5324/1, 694/3, 694/2, 5320/1, 5320/4, 129/4, 129/3, 71/5, 72/3, 5309, 121/5, 708/2, 18114/2, 25517/1, 376, 5313/1, 440/8, 5314/2, 5314/4, 5314/5, 5314/7, 5314/6, 5331/3, 5311/2, 25495/6, 15795/10, 15794/1, 327/3, 327/2, 39, 40/3, 42/1, 5303, 5313/1, 5302/1, 5302/2, 15753/6, 15753/7, 5302/1, 15758/2, 15761/2, 15763/2, 15757/2, 15771/2, 15783/6, 15823, 15898/1, 15867/4, 15967/2, 15966/4, 15898/1, 15866/4, 15752/20, 15799/3, 15795/10, 15794/1, 15790/1, 15788, 15786/8, 15785/14, 15784/1, 15783/6, 15794/1, 15793/2, 15789/6, 15785/5, 15785/8, 15784/7, 15818/2, 15820/25, 15820/8, 15820/23, 15822/6, 15821/2, 15967/5, 15966/4, 15689, 25495/6, 15688/2, 15811/9, 15811/4, 15812/7, 15816/1, 15817/11, 15816/2, 15969, 15885, 15898/1, 15873/5, 15898/1, 15976, 15971, 15677/2, 15660, 15987/3, 16008, 15937, 15934/2, 15933/2, 15930/7, 15935/6, 16091, 1536/12, 15936/11, 15936/10, 16082/6, 16082/5, 16090/11, 16093/5, 15935/5, 6090/9, 16901, 19035/2, 19035/13, 19035/4, 19035/12, 19035/11, 19035/1, 25502/1 K.O. Novi Grad, 855/1, 855/2, 1437 K. O. Palić 21211/13, 21209/13, 21209/14, 21209/15, 21217/13, 21216/12, 21209/10, 21216/3, 21217/3, 21211/17, 20998/7, 21000/2, 21022/3, 21022/4, 21023/8, 20999/2, 20721/4, 20716, 20711/2, 20719/2, 20721/4, 20723/2, 20722/2, 21256/2, 20746/23, 20746/22, 20746/21, 20746/24, 20998/25, 20746/9, 21251/4, 20998/21, 20998/23, 21958, 20703/1, 20592, 20703/1, 21829, 21831/2, 22045, 22121, 22193, 5303, 5450, 5449, 5451, 5547, 5540, 5536/1, 5534, 5531, 5530, 2746, 5432/1, 1596, 5426, 1576/1, 1575, 1577, 5365, 5363/1, 1536, 5357, 5433, 5358/1, 5434, 5435, 3007, 5436, 5350, 5443, 5348, 5444, 5442, 5441, 20401, 1231/20, 20183, 20212, 20046, 20212, 20118, 20079, 20012, 19604, 19632/5, 19630, 19632/3, 5318/1, 19584, 19630, 19632/3, 19993, 25537/1, 24022, 25545, 24128, 24028/15, 24028/16, 24028/17, 24028/18, 24028/19, 24028/20, 25532/3, 24563/3, 25537/1, 24569, 24555/2, 24594/11, 24687 K.O. Stari Grad 1109, 37236/4, 37236/5, 37236/6, 37236/7, 37021/1, 37021/2, 37021/3, 37021/4, 37021/5, 37021/6, 37021/7, 37021/8, 37021/9, 37021/10, 37021/11, 37021/12, 36893, 37236/4, 37236/5, 37236/6, 37236/7, 36909/3, 35572/13, 3557/4, 37233/1, 35639/25, 35714/25, 35714/20, 35714/19, 35642/1, 35714/20, 35623/4, 35622/19, 35623/1, 35624/2, 35617/2, 35620, 37266, 35622/1, 37230/4, 33926/12, 33927, 33982, 33960/2, 37229, 33977, 37230/4, 34033/103, 34033/125, 33926/12, 37228/2, 37228/3, 33959/2, 33964/3, 11978, 10770, 34178/19, 11979, 11907/1, 11982, 11981/1, 11981/5, 11988, 11893, 11894/1, 21124/3, 21142, 21121/1, 21119/1, 31704/31, 31704/32, 32248/1, 32175, 37227, 37261, 37225/3, 31729, 31717/18, 11810, 11840/1 K. O. Donji Grad.

Zahtjev je evidentiran u pisarnici Gradske uprave Subotica pod brojem IV-08/I-501-225/2023.

Uvid u podatke i dokumentaciju iz predmetnog zahtjeva može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 128), svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na okoliš osobno, poštom ili elektronički na adresu zivotna-sredina@subotica.rs.

Vjenčana slika Ane i Jaše Cvijin

Tijekom jednih od razgovora koje smo vodili s **Julijanom** i **Markom Tonkovićem** dotakli smo se i njihove bogate obiteljske arhive fotografija. U mnoštvu crno-bijelih slika, izrađenih u raznim tehnikama ovisno od doba kada su nastale, jedna fotografija nam je zapala za oko. U pitanju je fotografija s vjenčanja majke i dide Julijane Tonković s mamine strane, koja je nastala prije točno 125 godina, tj. 1898. godine. Kako nam je Julijana objasnila, **Ana** (djevojački **Pandžić**) je bila rodnom s Kelebije, a **Jašo Cvijin** s Bikova.

»Tačno se vidi kako je ruvo kadgod bilo drugačije, suknja je skroz do zemlje, vinci u kosi, prusluk od dide, sve je drugačije. Rukavi su isto bili karakteristični, posli se žene nisu nosile tako, drugačiji su bili krojevi. Čizme na dida Jaši su imale onaj zarez naprid, ko srce, a imale su i niko malo puce na njima naprid. Dida Jašo je na šeširu imo i perlicu u svatovima, kako se i vidi na fotografiji«, rekla je Julijana Tonković.

Kao i mnoge s ovih prostora, zahvatio ih je prvi globalni sukob, tj. Prvi svjetski rat. Jašo je nažalost ostao u ratu, prvo kao zarobljenik, te je tijekom zarobljenništva u Rusiji i preminuo. Ana je ostala sama sa svojih 33 godine i sedmero djece, od kojih je najmlađe imalo tri mjeseca, a najstariji, po imenu **Pišta**, oko 12 godina.

»Ostala dica su sva bila jedan drugom do uva. Tragedija je što su mladi ljudi ostajali u ratu, al još veća tragedija je to što je moja majka morala sama odranjivati toliku dicu. Tribalo i je iznet na životni put, odgojit, a vrime je bilo jako teško. Najstarije muško dite je očlo s majkom u varoš, dva sridnja muška diteta su ostala. Ima mala anegdota s nji dvoje, to su bili ujo **Marko** i ujo **Geza**. Zeble su i ruke pa su uzeli i zapalili malo slame, al blizo kamare. Naravno, čitava kamara slame je izgorila. Majka, kako se vraćala na salaš, putom je čula od ljudi kako je slama izgorila. Borame ne znam kako su se nji dvojica proveli. Moja majka se nije priudavala, živila je sama, a doživila je svoje 94 godine. Bez očala je štrikala čipku, bila na nogama do zadnjeg dana«, govori nam Julijana Tonković.

»Majka mi je bila pravi žandar, kod nje se uvijek znalo reda, a i kako drugačije izaći na kraj s toliko dice sama. Baš je bila oštra. Ujo Geza, on je od muški bio najmlađi, a bome je bio najrdaviji. Kadgod nije bilo ko sad s dicom, nisu bili naprid kad je kogod došo na salaš nego su dica bila nuz kraj. Kad, eto njega, uvuko se u pročelje za astalom. Majka mu očima pokazala da izađe, a on majki natrag isto tako. Kad su gosti očli, bome je ujo Geza zapamtio da ne triba namigivat«, prisjeća se ona.

Ivan Ušumović

Čarobni nagradni izlet za recitatore

Ako voliš recitirati, uz to se malo i potruđiš i dobro pripremiš te odlaziš i na probe, vrlo lako ti se može dogoditi da doživiš prekrasni *Advent u Osijeku*, baš kao što su ga doživjeli i učenici osnovnih i srednjih škola diljem Vojvodine koji su pobijedili na XXII. Pokrajinskoj smotri recitatora na hrvatskom jeziku. Njih četrdesetak u pratnji svojih mentora su u organizaciji Hrvatske čitaonice iz Subotice 9. prosinca 2023. godine otputovali na jednodnevni nagradni izlet u Osijek.

Po mnogo čemu bio je to poseban dan. Autobus je krenuo iz Subotice i do granice su se priključivali i ostali recitatori iz Tavankuta, Đurđina, Sombora, Berega, Monoštora i Sonte, a u Osijek su stigli i recitatori iz Šida. Prva destinacija je bio Muzej Slavonije. Potom su prošetali i poslušali priče o Osijeku koje im je ispričao čuveni **Grgur Ivanković**.

Pogledali su odličnu božićnu predstavu *Mendolena i Matija* u Dječjem kazalištu *Branka Mihaljevića*, gdje su se nakon predstave družili i porazgovarali s domaćinima. Potom su ih ugostili franjevci na Tvrdi gdje su se i okrijepili te pomolili u crkvi. Bili su i sudionici interaktivne predstave u *Božićnom tramvaju* gdje su svi dobili darove. Naravno, bilo

je i vremena za doživjeti *Advent u Osijeku* sa svim svojim čarima i mogućnostima. Vozilo se panoramskim kotačem, jele su se fritule, plesalo i pjevalo.... I da ne zaboravimo: slavio se i **Ivanov** osmi rođendan. Toliko događaja ispunili su ovaj, za mnoge nezaboravni dan, da će se o ovom izletu još dugo pričati. S putovanja su napravili nebrojeno fotografija, ali ne možemo ih sve objaviti. Ipak, nešto hoćemo kao ilustraciju ove lijepe, bajkovite, adventske priče za najbolje recitatore na hrvatskom jeziku iz Vojvodine kada su bili na svom jednodnevnom izletu u Osijeku.

Po povratku svi su se složili da će i dalje nastaviti recitirati, a možda se i ti odvažiš. Čekamo te dogodine na smotri recitatora.

B. I.

Uspješna prva razina kviza *Mreža čitanja*

Svi subotički srednjoškolci plasirani na narednu razinu natjecanja

Trideset i šest srednjoškolaca, učenika subotičke Gimnazije *Svetozar Marković*, Politehničke i Srednje medicinske škole koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku, plasiralo se na drugu, regionalnu razinu nove sezone kviza *Mreža čitanja*, rezultati su školske razine. Ova prva razina kviza održana je 8. prosinca. Toga dana, točno u podne, započeo je online kviz znanja kojem je pristupilo čak 708 srednjoškolaca iz cijele Hrvatske i Subotice. Svega osamnaest učenika nije zadovoljilo bodovni prag, odnosno imalo je manje od 60 % točnih odgovora na testu te neće nastaviti daljnje natjecanje.

Tema ovogodišnjeg projekta za poticanje čitanja i kreativnosti za srednje škole nazvanog *Mreža čitanja* je »U mreži odrastanja: izazovi i prepreke«. Učenici su za prvu provjeru trebali pročitati knjigu **Zorana Žmirića** *Hotel Wartburg* dok će na narednoj razini, koja se očekuje u ožujku 2024. pitanja biti iz ove knjige, ali i djela **Marijane Satrapi** *Perzopolis*. Za daljnji plasman na državnu razinu tada će biti potreban veći nivo znanja i razumijevanja pročitane, odnosno čak 75 % točnih odgovora.

Nova sezona školske 2023./24. godine zabilježila je rekordan broj mladih ljudi koji će čitati knjige kako u Hrvatskoj tako i ovdje u Subotici. Organizatori su prezadovoljni i s ponosom ističu ovo povećanje ukazujući kako vrijedi i može se promovirati knjiga i čitanje i kod ove populacije koju prati loš glas da ne voli čitati, posebice klasične, papirne knjige.

Kviz *Mreža čitanja* u Hrvatskoj organizira Hrvatska mreža školskih knjižničara, a u Subotici ga je provelo Hrvatsko nacionalno vijeće u suradnji s NIU *Hrvatska riječ*.

B. I.

Božić u Knjižnici

U duhu vremena u kojem se nalazimo na Dječjem odjelu Gradske knjižnice Subotica tijekom tjedna smjenjuju su organizirani posjeti škola i vrtića za koje se organiziraju božićne kreativne radionice. Tako su i učenici nižih odjela osnovnih škola *Ivan Milutinović* i *Matko Vuković*, koji nastavu pohađaju

na hrvatskom jeziku također bili sudionici ovih kreativnih radionica kojima je prethodilo čitanje božićnih priča kao i pjevanje božićnih pjesama. Veselo je na Dječjem odjelu i svi su užurbani. Pripremaju se ukrasi za bor, dom ili školu, razmjenjuju se informacije o željama i dojmovi s misa zornica. Već se bliži vrijeme blago! Pripremimo se.

U subotu Božićna radionica u Knjižnici

U subotu, 16. prosinca, na Dječjem odjelu Gradske knjižnice Subotica, s početkom u 10 sati, bit će održana božićna kreativna radionica za djecu osnovnoškolske dobi. Sudjelovanje u radionici je besplatno, a gotov uradak (prekrasan bor sa slike) ostaje svakom djetetu da ukrasi svoj dom za Božić. Broj mjesta je ograničen te rezervirajte mjesto osobno na Dječjem odjelu ili putem telefona: 024/553-113.

Božić se bliži, odbrojavamo dane, pored duhovne priprave pripremite i ukrasite svoj dom.

B. I.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Prodaje se trobrazdni plug (14 cola) obrtač *regent* fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

Poklanjam autorsko djelo. 40 inovacija, tehnologija, izuma, poslovnih projekata iz raznih oblasti proizvodnje i usluga. Tel.: 064/499-2342 (viber).

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterrenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa više. Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsApp ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25 Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m² Tel: 063/738-97-85

Biciklistička staza od grada do Gospodarske zone »Mali Bajmok«

Završeni su radovi na biciklističkoj stazi od centra Subotice do Gospodarske zone »Mali Bajmok«. Staza je duga 1,7 km, a vrijednost radova iznosi 39 milijuna dinara.

Kako je gradonačelnik Subotice **Stevan Bakić** izjavio tijekom obilaska završnih radova, cilj staze bio je udaljiti bicikliste s vrlo frekventne prometnice i time povećati sigurnost u prometu.

Ova biciklistička staza, dodao je, predstavlja posljednji u nizu projekata koji su ove godine realizirani zahvaljujući sredstvima Uprave za kapitalna ulaganja.

»Ove godine preko Uprave za kapitalna ulaganja AP Vojvodine izgrađeno je 12 ulica ukupne dužine 4,8 kilometara, a sljedeće godine očekujemo dodatnih 150 milijuna za izgradnju kolnika u još osam ulica«, kazao je Bakić.

Podsjetio je da je na području grada Subotice ukupno izgrađeno oko 37 kilometara biciklističkih staza.

»Osim biciklističke staze prema Gospodarskoj zoni 'Mali Bajmok', tijekom 2023. godine obnovljeno je oko 1,8 kilometara biciklističkih staza u centru grada u Strossmayerovoj ulici i na Senčanskoj cesti. Sljedeće godine planira se izraditi studija o biciklističkom prometu koja će dati analizu postojeće biciklističke mreže i definirati stvarne potrebe kada je u pitanju ova vrsta prometa«, rekao je gradonačelnik Bakić.

H. R.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji

VAŽI DO 19. 12. 2023.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

MARCO ZIGMANOVIĆ

Ostale su pisme

OLIVERA DRAGOJEVIĆA

500 dinara

Cena ulaznice

Sponzor:

Partneri:

**20 h - 22. decembar 2023. (petak)
HKC Bunjevačko Kolo**

prodaja ulaznica: HKC Bunjevačko Kolo, ccafa Bunjevi

Kraljice šoka u igri za četvrtfinale

Foto: HINA

O pće je poznato kako je rukomet već destelječima, uz nogomet, košarku i vaterpolo, jedan od hrvatskih nacionalnih sportova, a po broju osvojenih trofeja na velikim natjecanjima vjerojatno i najuspješniji (naslov olimpijskih i svjetskih prvaka). Ali uvijek su primat imali muškarci. No, par godina unazad i ženski rukomet počeo se probijati u prvi plan, a za to su najzaslužnije *kraljice šoka*. Posve neočekivanim osvajanjem bronce na Europskom prvenstvu u Danskoj 2020. godine (pod vodstvom **Nenada Šoštrića**), hrvatska javnost i na ovom SP-u, s pravom, očekuje nastavak odličnih rezultata.

Svjetsko prvenstvo 2023.

Nakon pomalo neočekivane smjene na izborničkoj poziciji (Šoštrić je preuzeo najbolji hrvatski muški klub *Zagreb*), dolaskom prekaljenog stručnjaka **Ivice Obrvana** (trener i najboljeg ženskog hrvatskog kluba *Podravka*) apetiti su pred Švedsku (jedan od domaćina SP-a) značajno porasli. I onda se dogodio veliki kiks na startu (*kra-*

ljice šoka, op. a). Hrvatska je odigrala samo neodlučeno protiv Senegala (22:22), u susretu kome je na koncu, uz puno sreće, spašavala i bod. Ali, neplanirani gubitak itekako važnog i potrebnog boda za nastavak natjecanja u drugoj fazi – rutinirana pobjeda protiv Kine (39:13) i očekivani poraz kontra domaćina Švedske (17:22) nije ih smeo. U prvom susretu druge faze stigla je najbolja igra na dosadašnjem šampionatu i velika pobjeda protiv favorizirane Crne Gore (26:25), a s ova dva boda *kraljice* su se vratile u borbu za visoki plasman. Potom je uslijedila još jedna očekivana i unaprijed upisana pobjeda protiv Kameruna (24:15) u kojoj je izbornik dao priliku svim igračicama s manjom minutažom i na taj način rasteretio i odmorio glavne snage za predstojeći odlučujući

Plasman na OI

Reprezentacije koje izbere plasman u četvrtinu finala SP-a stječu pravo igranja u kvalifikacijama za nastup na Olimpijadi u Parizu 2024. godine.

duel protiv Mađarske. Nažalost, nedostajući bod izgubljen protiv Senegala uvjetovao je situaciju da Hrvatska sama ne ovisi o svojoj daljnjoj sudbini (tekst je pisan prije zbog ranijeg izlaska novina). Uz pobjedu protiv Mađarica (koje nemaju nikakve šanse za prolazak dalje), potrebna je i pobjeda (uvjerljiva) prve Švedske protiv Crne Gore, pa će *kraljice* morati usporedno navijati i za Šveđanke.

HRVATSKA ŽENSKA REPREZENTACIJA: Tea Pijević, Ivana Kapitanović, Lucija Bešen, Paula Posavec, Andrea Šimara, Nikolina Zdravec, Katarina Ježić, Sara Šenvald, Mia Brkić, Čamila Mičijević, Dejana Milosavljević, Kristina Prkačin, Tina Barišić, Valentina Blažević, Stela Posavec, Larissa Kalas, Katarina Pavlović, Klara Birtić, Dora Kalas Žulj i Lara Burić.

D. P.

POGLED S TRIBINA

Kiks & šok

Upravo tako bi se moglo prokomentirati posljednje kolo 1. HNL. Prvo je *Hajduk* protiv *Lokomotive* (1:1) prošao kroz iglene uši i sretno ostao neporažen na gostovanju u Zagrebu. Kiks (izgubljena su dva planirana boda), ali ipak i ne toliko veliki šok, jer je splitska momčad nastavila niz neporaženosti i ostaje suvereno prva na tablici. Potom je *Dinamo* umalo šokirao svoje navijače u duelu protiv posljednjeplasiranog *Rudeša* (1:0), izbjegnuvši još jedan rezultatski kiks i nastavio utrku za odbjeglim *Hajdukom*. U nedjelju je *Osijek*, još jedan preteđent na najviši plasman kiksao na gostovanju u Varaždinu (2:2) (očekivali su puni plijen) i morao se zadovoljiti samo minimalcem od jednoga boda. Konačno, najveći kiks & šok svojim navijačima definitivno je priredila *Rijeka* koja je na svojoj Rujevici uvjerljivo poražena od *Slavena* (2:4). Malo je tko to mogao očekivati od momčadi koju su mnogi vidjeli i kao ozbiljnog konkurenta u borbi za naslov. Eto zbog svega navedenoga je 1. HNL zanimljivo i krajnje neizvjesno prvenstveno natjecanje. Veliki finale stiže ove nedjelje (17. prosinca, 17.15h) kada se u posljednjem susretu jesenskog dijela sezone sastaju najveći rivali i glavni as-

piranti za naslov – *Dinamo* i *Hajduk*. Ovaj vječiti derbi će ovoga puta imati itekako veliki ulog za obje momčadi. Pobjede li *modri* potpuno će neutralizirati *Hajdukovu* bodovnu prednost (imaju i dva susreta manje), ali ako *bili* budu slavili na Maksimiru, onda će stvoriti ozbiljnu bodovnu i psihološku prednost. U svakom slučaju, hrvatski nogomet je na dobitku. Jer domaća liga je, također, kontinuirano izvoriste talenata na koje može (i mora) računati izbornik **Zlatko Dalić**. Osobito u razmišljanjima o popisu nogometaša za Europsko prvenstvo u Njemačkoj 2024. Koliko će domaćih nogometaša zaigrati na EP-u ostaje nam vidjeti, ali zasigurno će ih biti!

D. P.

Umotvorine

- * Ne razumiješ dok ti se ne dogodi.
- * Najbolji snovi su prije spavanja.
- * Ispušteno je ispušteno, ne saginji se.

Vicevi, šale...

- Draga, kako da uključim perilicu da pere majice?
- Kakve su – pamučne ili od sintetike?
- Ne znam.
- Pa što piše na njima?
- Nike, Reebok, Adidas...
- Jesi li bio na moru ove godine?
- Ne...
- Zašto?
- Liječnik mi je rekao da izbjegavam slano.

Mudrolije

- * Možda se ne događa ono što želiš, ali se događa ono što treba.
- * Ne vuci za rukav onoga koga ne možeš uhvatiti za ruku.
- * Kroz život ne gubiš ni ljubav ni prijatelje, samo učiš tko su pravi.

Vremeplov – iz naše arhive

**Gosti iz Novog Šehera,
Lemeš, 2013.**

Didine pripovitke (iz knjiga Balinta Vujkova)

Kajgana mu dosadila

Ako je digod bilo, al kod nas je bilo i na pritek takog svita koji osim tvrdovanja nije znao za drugog boga. Taki svit je znao nosom turat zemlju, samo da mu je steć brazdu više. Bilo je tako kod nas ljudi koji su stekli toliko da nisu znali koliko njim je bogatstvo, al su gladni oči s ovog svita. Taki su znali kazat: trbu nije od cakla da se vidi šta je u njemu. Nek od taki dite ište kruva, a oni njemu: kruz još spava! Al na poslu sataru i ubiju i svoje rođeno kolino, samo da mogu steć.

Kadgod na salašima nije bilo ambetuša već malo natstrijice. Pod njom je bila polica u zidu. Kod taki tvrdaca ne daj bože da bi kogod smio načet kruz čim se ispeče! Ajak, već se kruz metne u te police da bar nikoliko dana stvrdne na suncu. Ta tvrd kruz se manje troši! A ne bi se trošio bog zna kako baš da su ga načeli čim su ga izvadili iz peći, jel se nije smio sasvim ni ispeć. Kruz se vadi, a još napolak prisran, u sridi sav gnjecav i ko bi ga takog io na pritek?!

E, bio tako jedan mlad bačkoš kojeg su u tom tvrdovanju odranili. Došlo vrime i on se oženio. Dok mu je otac tvrdovo, mladom nije baš uvik pravo, al kako je izašao iz očeve kuće i počeo gazdovat sebi, posto je gori neg otac. Šta je kamen naspram njega! Iz kamena i kapne voda, al se nije rodio taj čovik koji bi izvuko zalogaj iz šaka ovog bačkoša!

Čim je mladu dovo u kuću, oma joj kaže novi red.

– Ženo, nema većeg grija od rasipa. Zato ne pitaj šta ćeš kad kuvat već svaki dan krumpira i valjušaka.

– Baš svaki dan?

– Pa nećeš baš svaki dan – na Uskrs mož bit i čega boljeg, nek se zna da je god.

Kad je tako, žena nema šta drugo već da čeka taj god i da se bar onda naide čega boljeg. I jedva je živa dočekala taj prvi dan.

– No, čovče, šta ću spremit onako štogod za svetac?

– Kajgane!

Borne je žena karala sebe što se toliko radovala godu i kazala u sebi: obećanje – ludom radovanje. A još kad je opomenio:

– Pazi da se ne priidemo! Tebi jaje, meni jaje. – dosta će to bit za kajganu.

Kadgog je bilo pileža na ledini da se ni ne zna koliko je, a u čestitoj kući se nije ni gledalo na to što i kerovi polapćaju po koje jaje na guvnu. A on za kajganu dva jajeta!

Šta će žena već obavila red i opet je jedva iščekala da prođe godina i da zapita:

– No, čovče, šta ću stvarat onako štogod da se i mi naidemo?

A on njoj:

– Kajgane.

Sirota žena, kad je to čula, i to jedno jaje joj je priteklo. Vidi ona da nema pomoći ako neće u rođenoj kući krast, kad bi i da se naide ko čeljade. I sad već nije više čekala god.

Čekala, a ne čekala, godina je opet prošla. Žena sad već zna šta triba pitat, i tako i kaže:

– Čovče, da ti ispečem kajgane?

Zna ona đavola! Kad je čovik čuo taki divan, on je najedared zaprznio.

– Jesi ti bas svaćena?! Uvik samo kajgane i kajgane! Ne znaš ti da to čoviku jedared i dosadi!

Zagrajio, i ode iz kuće da mu žena nije više ni prid očima. A ona šta će već skuva ono za čega nije morala pitat – krumpira i valjušaka.

Pričao Marko Vojnić Purčar
Hrvatske narodne pripovjetke, 1953.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Vidla žaba...

Vrime se pokvarilo. Niki dan snig leto, a evo ga i danaske. Mal od u taj minus pa onda u taj plus, pa se onda sve rastopi, eto i blata do mile volje. Klupčici smo rekli zbogom i evo ope proradila naša stražnja soba. Napolju ope' počinje snig jače letat, a baka Janja i druge unilazu. Otresu snig sa popršnjaka i marama, tapku nogama pa se smišću svaka na svoje misto. Majka napucala koka da se imamo šta koštati. Pa i čaja skuvala da se imamo š čim i razagrijat komu triba. Bome strina Evča pohitila pa će prva: »Čeljadi, sam da znate šta j' novo«. Svi bilo gledu. Osim ovi izbora i pridstavljanja od jutra do mraka ništa nema novo. Nit ko umro nit se ko rodio. Mislim se. »Eto, čeljadi, niki dan smo se svi ponatalivali ispid televizije pa gledimo, gledimo. I idu te reklame kako li se već zovu. Ta pokazivu furtom kako mož za male novce na planinu, u snig. Skijat se, kako kažu. Ta tako j' lipo da kad ima sunca mož na te planine i zagorit. Ta na televizoru vidiš tamo ljudi ko na vašaru jel ko kod nas na Petrov dan. I ja onako naglas, da svi čuju rekнем eto da i ja ne b' marila it tako digud na planinu. Sam da mogu. Ta, čeljadi, potli dva dana kažu mi za astalem da cila kuća ide na to skijanje, na planinu. Pa mi još kažu, zamislite tamo se mož i kupat ako oš i da ja idem tamo. Brez mene neće, kažu. Ta, čeljadi, kako vidim biće nam ko u raju. Ta, kad možu svi vala možemo i mi. A vala i ja. Ta, nismo mi poslid-nji vala«, strina Evča će. Baka Janja privrće očima, namišća, steže maramu pa će: »Evča, Evča, pravo da kažem oni u tvoje kuće mi nisu baš iznenadili al ti bome i jesi. Al ka' se bolje prošudiram ni ti mi nisi iznenadila. Ta vidim ja da si i ti ko ona žaba što j' vidla kako konj diže nogu pa se potkiva. I kako vidim i ti si se krenila potkivat. Ta koliko znam ti nit se razumiš u to skijanje, a koliko znam ni za banjanje nisi. Ta tripot si se davila na dunavcu u pličaku«. Obisila strina Evča brunde, čuti, ništa ne kaže. Vidim da izgleda baka Janja sve ima pravo što kaže. Baka Marica u smi' pa objašnjava kako su njezini komšije ošli čak na kraj svita se banjat. Na nikake Maldive. Kaže da to ne b' bilo ni čudo da oni imu kaku gibanicu. Al, kaže da nje kera nema za čega ugrist kaki su siromaški. Ne znam šta su zadužili, al izgleda da su i oni gledali u televizior i vidili kako svi idu pa šta će, od dosade i oni ošli. A sutra će doć uzajmit kašiku soli. »Eto, Janjo, još žaba, sam' se triba malo okrenit okolo«, baka Marica će. Baka Manda nastavlja: »Bome, čeljadi, sve više na te žabe ličimo. Ubedili nas da brez ti telefona ne mož živit. Ta i kod nas kod kuće mal-mal pa svi pokupuju nikake nove, kako kažu modele. Ta kažu brez tog se ne može, mora se imat. Ta, čeljadi, zaboravit ćemo se divanit, prelat. Sam' svi kad šta god vidimo da nam ponudu, oma krenemo kupovat. Moramo imat. Svi se mi potkivamo izgledē mi. Baka Tonka študira, namišća maramu i pregaču pa će sva važna: »Eto, ne marim ni žaba bit al ako svi gledu ovu turcku seriju što sade ide, a ime sam joj zaboravila, e moram ju i ja gledat. Jest da ne znam ko s kim, ko i zašto protiv koga, ko j' čiji a ko j' ničiji, kad svi gledu pa se još i sekiru moram i ja«. Bom' gledima da bi i ja sebe tu našu međ žabama. Mudrijaški čutim pa se mislim da su to izgleda magareća, a ni žablja posla. I oni se potkivu. Ne smim kazat da se ne b' kogod razbisio pa ja još i dobio kaku litaniju. Žaba i magaraca od vika vikova, al sade izgledē sve više.

U NEKOLIKO SLIKA

Božićnjaci

Badnjača

Iznimnosti ozračja Badnje večeri u Sonti doprinosi među ostalim i kvasna pogača – badnjača. Nekada je bila nezaobilazan detalj na trpezi u svakoj obitelji. U današnje vrijeme rijetke su osobe koje ju pripremaju. Potrebno je izdvojiti četiri-pet sati za spremanje iste. Ranije je to bilo jednostavnije, jer su obitelji bile mnogočlane, pa se moglo izdvojiti toliko vremena. Pripremala se na Badnji dan, blagdan praroditelja Adama i Eve, prije podne kada i ostala hrana.

Badnjača se pravi od krušnog brašna tip 500 i više. Ona nije kolač, već kruh kojim se pokazuje poštovanje prema kruhu, poniznost i zahvalnost nebeskom Ocu koji nam ga dariva.

Prije miješanja same pogače izrađuju se figure koje će biti na badnjači. Umijesi se malo tvrđe tijesto.

Sastojci:

1,5 dcl vode
na vrh noža soli
oko 220 g brašna T 500

Od toga tijesta se obavezno pravi stiliziran križ koji će pogaču dijeliti na četiri dijela. Na svakom kraju križa se naprave ružice i još jedna na sredini. Ruže se stavljaju na kraju svakoga kraka križa. Rijetko će se znati što znače te ružice, ali osobe koje to rade znaju da su to pet Isusovih rana. U sredinu se stavlja Isus – djetesce u povoju. Obavezno se oblikuje sedam ptičica, sedam Marijinih radosti. Ispitujući tridesetak starijih osoba, samo je jedna (ima 88 godina) od njih znala da je broj ptičica morao biti sedam. Opisano do sada je obavezno na pogači. Umješne osobe naprave pored Isusa, Majku Mariju i oca Josipa. Može biti i Tri kralja, mjesec i zvijezda re-

patica koja pokazuje put prema novorođenom Bogiću, klasje žita, grozdovi grožđa i još čega se sve sjetite. U pravljenju figura je sudjelovala cijela obitelj s djecom koja su davala svoj doprinos. Radovala su se praviti ptičice, kvočku s pilićima, krmaču s prasićima, kravu i tele, ovce i jaganjce i sve ostalo što su viđali u svojem dvorištu i u polju. Stariji nisu branili niti prigovarali njihovim figurama. Bile su dobro došle kao da ih je radio majstor.

Sama pogača se pravi od brašna, vode, soli i kvasca pomiješanog s vrlo malo šećera radi boljeg podizanja tijesta.

Sastojci:

1 kg brašna T 500,
polu litre mlake vode
žličica soli
žličica šećera
50 g kvasca

Priprema:

Prvo se razmuti kvasac s 1 dcl mlake vode i šećerom. Kad se podigne, polako mu se dodaje naizmjenično preostala mlaka voda, brašno i sol. Tijesto treba biti kao za kruh, tj. tvrđe od slatko kiselih tijesta za kolače. Odozgo se pobrašni i ostavi u posudi da kisne na toplom mjestu prekriveno platnenom salvetom. Kad se tijesto udvostruči, izvadi se iz posude, premijesi i stavlja u pobrašnjenu okruglu posudu za pečenje. Ponovo se prekriva salvetom i čeka da naraste. Naraslo tijesto se premaže samo mlakom vodom, stavi u zagrijanu pećnicu od 180-200 stupnjeva i peče oko 40-50 min. Kada bude u pola pečeno, izvadi se iz pećnice, ponovo premaže mlakom vodom i slažu se ranije napravljene figure. I one se pre-

mažu mlakom vodom i još se peče do kraja. Badnjača se ničim drugim ne premazuje (figure ostaju puno svjetlije zbog nedostatka kvasca), jer to je posni kruh koji se blaguje na Badnju večer uz svu ostalu posnu hranu. Kada je pečena, umije se mlakom vodom i umota u krušni tarak (ubrus).

Na Badnju večer, nakon odlaska anđela, pošto je donio kriškringli tj. bor, obitelj se skupi oko blagdanske trpeze s večerom. Nakon zajedničkog Očenaša, glava obitelji, otac, uzima badnjaču, okrene je na stranu na kojoj se pekla i nožem simbolično napravi znak križa. Okrene je na lice i presiječe na četvero uz stilizirani križ. Jednu četvrtinu izdijeli kidajući rukom komadiće na onoliko dijelova koliko ima osoba za trpezom. Prvo da supruzi, sebi, roditeljima, te djeci po starosti od najstarijeg ka najmlađem. Prvi zalogaj uzima supruga kao i drugu hranu te večeri, a onda svi ostali. Ostale tri četvrtine pogače se ostavljaju u ostavi i jedu svaki dan Božića po jedna, također dijeljena kao i na Badnju večer.

Badnjača kao i uskršni kolač su uvijek okruglog oblika. Vjerojatno simboli neprekidnog lanca života. Od gore opisane tijesta s kvascem za badnjaču se odmah oduzme otprilike jedna četvrtina ili čak petina. Od te količine tijesta, obitelji koje su imale kravu mijesile su »Zdravljaču«. O njoj drugi put.

KuHaR tradicijskih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

JEDNOM POLISOM pokrijte 5 rizika

Osigurajte sebe, svoj automobil i putnike u njemu samo jednom polisom

Maksimalan oprez u vožnji, briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti poput kvara vozila, loma stakala i prirodnih rizika. Bilo da ste na odmoru ili službenom putovanju, uz polis **Paket 5+ Milenijum osiguranja** nećete morati da brinete zbog okolnosti koje nisu pod Vašom kontrolom.

Ovom polisom osiguravate se od **pet najčešćih rizika** i obezbediti:

1. Osiguranje od loma stakala na putničkom vozilu;
2. Osiguranje putničkog vozila od oštećenja usled prirodnih rizika;
3. Osiguranje lica u putničkom vozilu od posledica nesrećnog slučaja – nezgode;
4. Pomoć na putu;
5. Zamensko vozilo.

www.milos.rs
 011/ 715 23 00

RADIO MARIJA
Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCJE:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

KONTAKT:

Ured: 024/600-099

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

www.radiomarija.rs

[@Radio.Marija.Srbije](#)

[@radiomarijasrbije](#)

ILI-ILI

AKCIJA

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po **1 dinar** ili
- 12 meseci sa **50% popusta**

AT

**Astra
Telekom**

011 44 22 009

UJEDINJENI ZA PRAVDU!

8

„Želimo biti sudionici političkog života! Hrvati u Vojvodini i Republici Srbiji imaju dovoljno znanja i umijeća da budu subjekti u institucijama gdje se donose odluke, na ponos i onih u čije ime se odlučuje i onih na koje se te odluke odnose. Pokazali smo da možemo, znamo, da nam nije daleko i strano u najsloženijim državnim poslovima biti subjektima i akterima, te da u našu lojalnost nitko ne treba sumnjati“.

Glas manjinskih naroda mora se čuti, a za njihov stav znati u parlamentarnom životu Republike Srbije i u Skupštini AP Vojvodine! Taj glas ste vi, na nama će biti da on ne utihne.

Stoga izađite na izbore 17. prosinca i na oba glasačka listića glasujte za DSHV, za listu broj 8!

TOMISLAV ŽIGMANOV

DSHV

DEMOKRATSKI SAVEZ HRVATA U VOJVODINI